

Znanstvena knjižnica 45

Urednik zbirke: doc. dr. Miran Špelič OFM

Recenzenta: prof. dr. Stanko Gerjoič
izr. prof. dr. Maria Carmela Palmisano

Avtor spremne študije, izbora
in prevoda patrističnih razlag:

doc. dr. Miran Špelič OFM

Uredniški odbor:
akad. prof. dr. Janez Juhant
prof. dr. Bogdan Kolar SDB
prof. dr. Vinko Potočnik
doc. dr. Terezija Snežna Večko OSU

Strokovni pregledi: doc. dr. Miran Špelič OFM
as. dr. Samo Skralovnik

Lektoriranje: Alenka Mirkac

Oblikovanje naslovnice: as. dr. Samo Skralovnik

Prelom: Tina Bruno

Izdala in založila: Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani
Poljanska cesta 4, 1000 Ljubljana
Za založnika: prof. dr. Christian Gostečnik OFM, dekan

Tisk: Itagraf d.o.o., Ljubljana
Naklada: 300 izvodov
Cena: 13 €

<http://teof.uni-lj.si/znk>

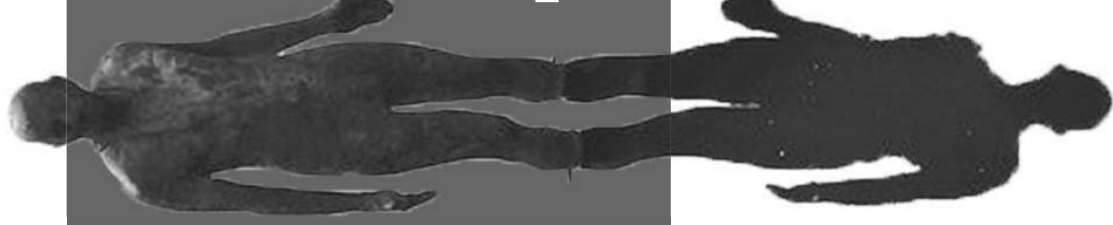
Izdajo knjige je financirala
Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

MAKSIMILIJAN MATJAŽ

KLIC V NOVO ŽIVLJENJE

**PREVOD IN KOMENTAR PAVLOVEGA
PRVEGA PISMA KORINČANOM**

Teološka fakulteta
Univerze v Ljubljani

Ljubljana
2015

O ŽIVLJENJU POKLICANIH V OBČESTVO

S Prvim pismom Korinčanom si je apostol Pavel zadal težko nalogo, kako sporočiti skrivnost Božje modrosti in človekovega odrešenja, razodetega po Jezusovem križu, v okolje cvetoče blaginje, ki se je zavedalo svoje moči in modrosti ter je prisegalo na svobodomiselnost in pluralizem. Zato sodi pismo danes med najbolj preučevane in aktualne tekste Nove zaveze. Odpira namreč vprašanja, ki jih soočenje Kristusovega evangelija in sodobnega sveta vedno prebuja. Čeprav je naša evropska kultura v svojem jedru še vedno krščanska, ji dejansko postaja evangelij vedno bolj tuj in nepomemben. Zdi se, kot da krščanski oznanjevalci izgubljajo boj s konkurenčnimi kulturami, religijami, ideologijami ter z vplivi raznih centrov politične in gospodarske moči. Še posebej zaskrbljujoče je, da evangelij ne uspe več prepričljivo nagovoriti sodobnega človeka, ki se v vsakdanjem stresu ne zmore več ustaviti, ki ne more zavarovati samega sebe in svojih najboljših osebnih odnosov, ki izgublja smisel in željo po prihodnosti ter se zadovolji zgolj še s ponudbami potrošniške kulture. Ker pa ta ne more potešiti njegove potrebe po sprejetosti, ljubezni in miru, postaja vedno bolj zagrenjen, nerazumljen, osamljen in napadalen. Stanje duha tako danes ni bistveno drugačno, kakor je bilo v Korintu pred skoraj dva tisoč leti, ko je tam Pavel tisto peščico poslušalcev, ki ga je hotela poslušati, učil o nekem drugačnem, alternativnem načinu življenja. Te alternativnosti pa ni prikazoval kot nekaj, kar bi bilo mogoče živeti samo tako, da bi izstopili iz kulture, v kateri so živeli, ampak kot *novost*, ki jo je mogoče živeti v vsaki kulturi – *na vsakem kraju* (1,2). Odpiral ji je oči za to, kaj pomeni *poklicanost v občestvo* (*koinōnia*) z Jezusom Kristusom (1,9), ki je postal *teló* (11,24sl.), da bi se lahko v njem na otipljiv način razodel Božji načrt za človeka, za njegovo svobodno in uresničeno življenje.

Čeprav Pavel v Prvem pismu Korinčanom odgovarja na najrazličnejša vprašanja, ki se porajajo v mladi korintski krščanski skupnosti, je motiv, ki se pojavlja skozi celotno pismo, prav *teló* (gr. *sōma*) v najrazličnejših pomenih. Tako je na začetku predstavljen križani Kristus kot tisto telo, ki je temelj, na katerem verniki

gradijo svojo poklicanost, in povezuje vse v eno občestvo Cerkve. Vsak razdor med njimi je zato najmanj pohujšanje in norost, v resnici pa odpad od vira življenja (pg. 1–4). V nadaljevanju spregovori o skrunjenju telesa, ki se dogaja v različnih oblikah nečistosti in nemoralnosti (pg. 5–6). Človeška telesa niso predmeti brez posebne vrednosti, s katerimi bi lahko počeli karkoli in pri tem ne bi zaznamovali celotnega človeka, tako njegove duševne kakor duhovne resničnosti. Pavel oznanja za grško kulturo nezaslišano novost, da so prava svetišča človeška telesa, da je telo človeku podarjeno in posvečeno, da se lahko prav z njim najbolj približa Bogu (6,19–20). V telesu je mogoče živeti poročeno ali samsko. V vsakem stanu je odraz Božjega načrta za človeka. Najpomembnejše pri tem je, da živi zvesto svoji poklicanosti in raste v predanosti Gospodu (pg. 7). Dalje spregovori o potrebi telesa po hrani in konkretnih dobrinah (pg. 8–9). Nič, kar je ustvarjenega, ni greh in nečisto samo po sebi, ampak stvari onečašča človekov namen. Če bodo imeli pravo spoznanje, to je ljubezen, ki gradi (8,1), lahko uživajo vse in bodo ostali svobodni. Pavel še posebej opozori na možno zlorabo obredov in gostij, ki se lahko spremenijo v malikovanje (pg. 10–11). Vse je sicer dovoljeno, a ne koristi vse (10,23). Zavedati se morajo, da se v njihova telesa vtisne vse, kar počnejo: če jejo z Gospodove mize, postajajo Gospodovi, če z miz malikov, postajajo maliki (10,18–21). Človek je in pije svojo sodbo (11,29). Pavlovo oznanilo o telesu doseže svoj vrh s poročilom o *tisti noči*, ko se je Gospod izročil v *telo*, ki ga lahko človek je in pije (11,23–27). Evhariistična miza tako postane središče občestva, ki je tako trdno povezano med seboj, kakor so med seboj povezani in odvisni posamezni udje v človeškem telesu (pg. 12–14). Verniki postajajo otipljivo Kristusovo telo (12,27), obdarjeni z različnimi darovi milosti ali *karizmami*, ki jih Gospod po Duhu daje v službo drug drugemu, da se gradi nova skupnost – Cerkve. Na koncu spregovori še o *koncu* (gr. *telos*), tj. o cilju in smislu človeškega telesa (pg. 15). Ker je Božji Sin živel v telesu in je v telesu umrl in vstal, bodo tudi človeška telesa rešena umrljivosti in bodo dobila podobo neumrljivega. Takrat se bo dokončno uresničila obljuba o novem – *nemrljivem življenju* (15,54–55).

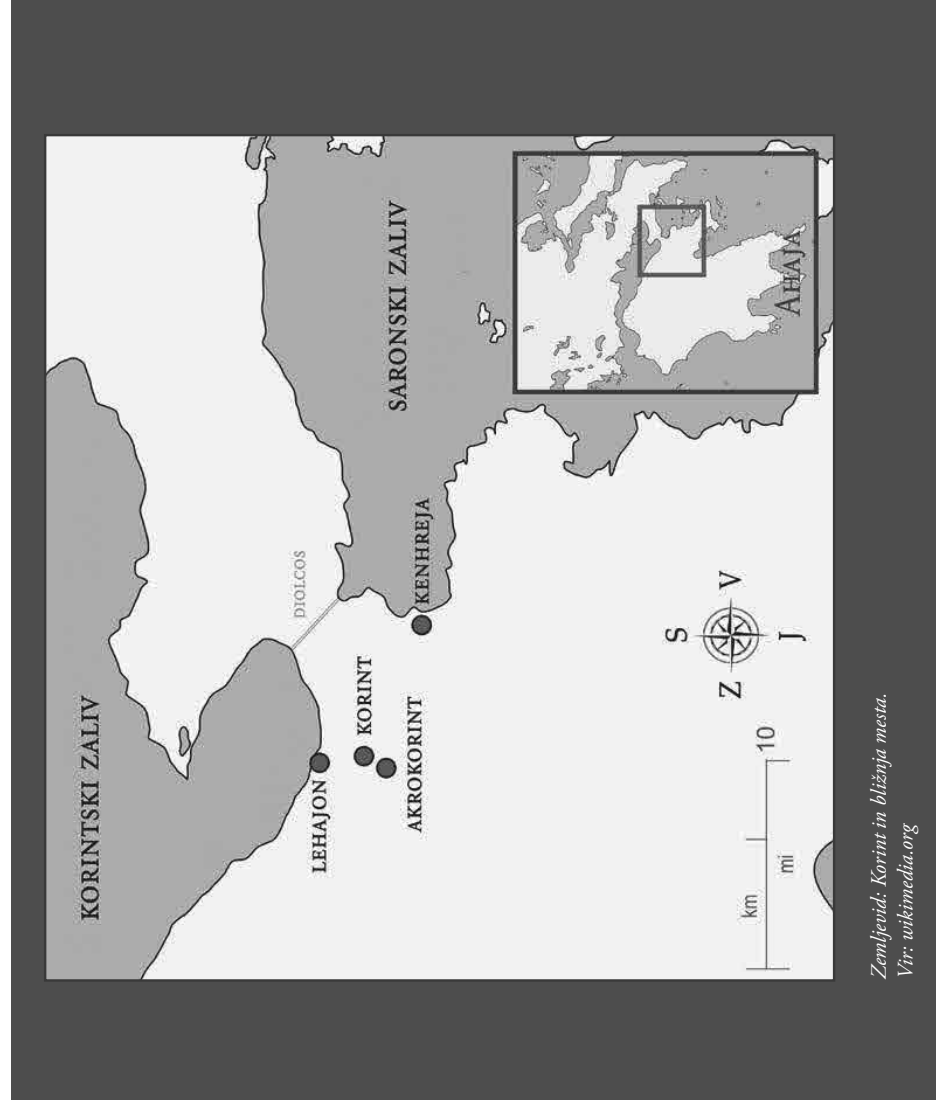
PRVI DEL APOSTOL PAVEL IN KORINT

Pavel je prvič prišel v Korint iz Aten spomladi leta 50. Po Lukovi kronologiji je bilo to v okviru njegovega drugega misijonskega potovanja (Apd 15,40–18,22), po tem, ko je moral na hitro zapustiti tako Filipe kakor Tesaloniko in Berojo. Povsod so se namreč Judje uprli njegovi interpretaciji Svetega pisma glede Jezusovega mesianstva in nahujskali še ostale, da so ga pregnali iz mesta. Zdi se, da se je v Atenah Pavel prvič počutil bolj varnega, čeprav o tem svojem obisku nikjer v pismih obširneje ne poroča. V Prvem pismu Tesaloničanom mimogrede omeni svoje bivanje v Atenah, ko od tam pošilja sodelavca Timoteja, da bi Tesaloničane potrdil in spodbudil v veri (1 Tes 3,1). Atenčanom sicer ne nameni kakšnega pisma, kar kaže na to, da tam ni ustanovil močnejše skupnosti, s katero bi bil tesneje povezan. V Atenah, ki so bile ob Pavlovem prihodu še vedno kulturno in intelektualno središče grškega sveta, čeprav so od svojih zlatih časov, ko so gostile Sokrata in Platona, izgubile že zelo veliko slave, je Pavel nagovoril predvsem grške mislece in filozofe. Njegovo oznanjevanje v Atenah pa ni bilo najbolj uspešno, saj je kljub nekajdnevni razpravi z Judi v shodnici in kljub briljantnim govorom na Areopagu (Apd 17,22–31) uspel prepričati le nekaj mož, da so sprejeli vero. Verjetno je tudi zaradi tega tako hitro zapustil Atene in ni počakal na Sila in Timoteja, ki bi se mu morala kmalu pridružiti iz Beroje (Apd 17,15).

Zakaj si je Pavel izbral prav Korint, rimsko kolonijo, za svojo naslednjo postojanko? Čeprav je bilo mesto več kot desetkrat večje od Aten in gospodarsko izredno cvetoče, pa je bilo v duhovnem in moralnem smislu le blede senca atenskega sijaja. V mestu, ki je bilo močno zaznamovano tako z blaginjo in potrošništvom kakor s številnimi raznolikimi verskimi in filozofskimi tokovi, je bilo oznanjevanje Kristusovega evangelija o križu in svetosti telesa vse prej kot lahko. Očitno pa je za Pavla to predstavljalo večji izziv kot oznanjevanje v bolj uglajenih in spodobnih Atenah. (Matjaž 2012, 586–572)

MESTO KORINT

Korint, glavno mesto province Ahaje, je bil gospodarska in kulturna metropola sredozemskega sveta ter eno najpomembnejših in najbogatejših pristaniških in trgovskih mest v antični Grčiji. Zaradi ugodne zemljepisne lege na morskii ožini – imelo je dve pristanišči, na vzhodu Kenhrejo v Saronskem zalivu v Egejskem morju in na zahodu Lehajon v Korintskem zalivu v Jonskem morju – je mesto povezovalo vzhodni in zahodni del imperija kakor tudi severno in južno Grčijo ter tako nadzorovalo glavne prometne tokove med Azijo in Italijo. Že od 6. st. pr. Kr. sta bili pristanišči povezani s tlakovano potjo, imenovano *diolkos*, ki je povezovala Korintski in Saron-

Zemljevid: Korint in bližnja mesta.
Vir: wikimedia.org

ski zaliv. Da bi se izognili nevarnemu šestdnevnemu potovanju, dolgemu dvesto milj, okrog južnega dela peloponeškega polotoka, so ladje prek te poti po kopnem vlekli od enega pristanišča do drugega, kar je mestu prinašalo velike dobičke. (Furnish 1988, 17–19; Murphy–O’Connor 2002, 60–66)

Jedro starega mesta so Rimljani leta 146 pr. Kr. zaradi upora ahajskih ljudstev, ki jih je vodil Korint, popolnoma porušili, prebivalce pa prodali za sužnje. Leta 44 pr. Kr. je Julij Cezar ukazal mesto ponovno pozidati kot rimsko kolonijo s posebnimi privilegiji. Nasejenci so bili večinoma veterani, osvobojeni sužnji, rokodelci in delavci. Zaradi ugodnih gospodarskih razmer je prebivalstvo hitro rastle in je v Pavlovem času šlo že okrog 100.000 ljudi. Poleg Rimljanov in Grkov je bilo med njimi mnogo ljudi z vzhoda, tudi precej Judov, s katerimi je Pavel najprej navezal stike.

Poleg trgovskih poti so se v mestu križali tudi zelo različni religiozni, idejni in politični tokovi. Velik vpliv na življenje mesta so imele tudi vsakoletne isthmianske igre, ki so v mesto privabljale ogromno število ne samo športnikov, temveč tudi trgovcev, obrtnikov in raznih drugih zaslužkarjev. Arheološka izkopavanja in literarni ostanki odkrivajo pologa živahne kulture in športne dejavnosti tudi pestro kultno in tempeljsko dejavnost. Odvijale so se pobožnosti k Pozeidonu, Apolu, Hermesu, Afroditi, Aesklepiju, Dionizu, Demetri, Artemidi Efeški ter k rimskim imperatorjem. Vsi ti kultii so imeli svoja svetišča, kjer so se pritejala praznovanja z bogatimi pojedinami in zabavami. Poseben sloves so mestu dajala čiščenja, ki so bila povezana z Afroditinim templjem, kjer je bil center sakralne prostitucije. Geograf Strabo piše, da je v Korintu na tisoče tempeljskih prostitutk služilo potrebam častilcev Afrodite. Že v Aristofanovih spisih zasledimo besedo *korinthiazomai*, ki pomeni *živeti na način Korinta, živeti razbrzdano*. Platon navaja, da pomeni »korintsko dekle« isto kot ljubica ali prostitutka. (Murphy–O’Connor 2002, 55–57) Vse to je v mestu prinašalo veliko denarja in blagostranja, a tudi moralno razpuščenost in duhovno zmedenost. Zaradi tega predstavlja Korint za Pavla velik izziv, ne samo z vidika, kako v takšnih okoliščinah oznaniti Kristusov evangelij, temveč še bolj, kako vztrajati in živeti njegovo alternativno oznanilo – oznanilo, kjer je načelo darovanja osnovni princip resničnega človeškega življenja in razvoja. Kristusov križ pa najvišja oblika Božje modrosti in njenega razoderja človeku. Vsi ti izzivi močno odmevajo v Pavlovi korespondenci s Korinčani. Mnogi vidijo zato v izbiri Korinta prelomno točko v apostolovi pastoralni strategiji. (Taylor 2012, 162–164)

KRŠČANSKA SKUPNOST V KORINTU

Pavel je takoj po prihodu v Korint leta 50 začel oznanjati in organizirati krščansko skupnost. Po Lukovem poročilu je tam že nalerel na brata po veri, na judovska vernika Akvila in Priskilo, ki sta pred kratkim prišla iz Rima (Apd 18,2-3). Ker sta bila ta krščanska zakonca po poklicu izdelovalca šotorov in sta opravljala isto obrt kot Pavel, se je apostol naselil pri njiju. V svojem osemnajstmesečnem bivanju v Korintu (Apd 18,11) je Pavel poleg oznanjevanja tudi fizično delal in se s tem sam preživljal, na kar je bil vedno zelo ponosen (1 Kor 4,12; 9,1-15). Tudi vernikom je naročal, naj skrbno delajo za svoje preživetje, ker tudi s tem pokažejo, da so prav razumeli evangelijsko oznanilo (prim. 1 Tes 4,11sl.; 2 Tes 3,10-12). Sam ni nikoli hotel biti komu v breme (1 Tes 2,9; 2 Tes 3,8; 2 Kor 12,13sl.), da ne bi s tem obremenjeval svojega oznanila in bi hkrati ohranil potrebno samostojnost (1 Kor 9,16-18; 2 Kor 11,7-12). Z delom je Pavel tudi najlažje navezal stike s someščani in si pridobil njihovo naklonjenost. Ob sobotah pa jih je hodil nagovarjat v shodnice ter tam oznanjal tako Judom kakor Grkom. Ko sta se mu pridružila še Silvan in Timotej, ki sta prišla iz Makedonije (Apd 17,4; 18,5), se je lahko Pavel še bolj intenzivno posvetil oznanjevanju in je predvsem Jude prepričeval in jim dokazoval, da je Jezus objubljeni Mesija. Ko so se pojavljala vedno večja nasprotovanja, je zapustil shodnico in se preselil k bogaboječemu poganu Titu Justu, ki je imel hišo tik ob shodnici (Apd 18,7). Ker je vedno več Judov in Grkov začelo verovati in so bili krščeni, med drugim tudi visoka uradnika shodnice Krisp in Sostena (Apd 18,8,17; 1 Kor 1,1,14), je bil judovski upor vedno močnejši, in nekje v sredini leta 51 je prišlo do velikih nemirov. Tako so Pavla vlekli pred rimskega uradnika Galliona, ki pa ga ni hotel obsoditi (Apd 18,12-17). Razjarijena množica se je znesla nad Sostenom in ga pretepla. Pavel je kmalu zatem skupaj s Priskilo in Akvilom zapustil Korint in odplul proti Efezu (Apd 18,18).

Krščanska skupnost v Korintu je bila ob Pavlovem odhodu sicer majhna, a zelo živahna, raznolika in goreča. Njihovo število je bilo med 150 in 200, organizirani pa so bili v več hišnih skupnostih, ki jih Pavel imenuje Cerkev (*ekklēsia*) (1,2; 11,22; 14,23), včasih pa samo hiša, kot npr. Stefanajeva hiša (1,16). Pavel s tem poudarja, da se evangelij lahko uresničuje le v konkretnih skupnostih, ki pa morajo biti med seboj enotne, ker je Kristus v vsaki skupnosti. Kristus pa ni razdeljen (1,13). Zaveda se, da je Bog tisti, ki je sklical vernike v Cerkev, zato je to njegova skupnost, kot je bil to Izrael (*qahal yhuwh*). V posamezni cerkveni skupnosti je navzoča celotna Cerkev (prim. 1,2; 4,17; 6,4; 7,17; 16,1,19; Rim 16,1,4,5,15,16,23; 2 Kor 1,1; 8,1; Gal 1,2,22; Kol 4,16; 1 Tes 1,1; 2,14; 2 Tes 1,1), zato so tudi njegove besede posamezni Cerkvi namenjene vsem vernikom. (Schnelle 2003, 202–203)

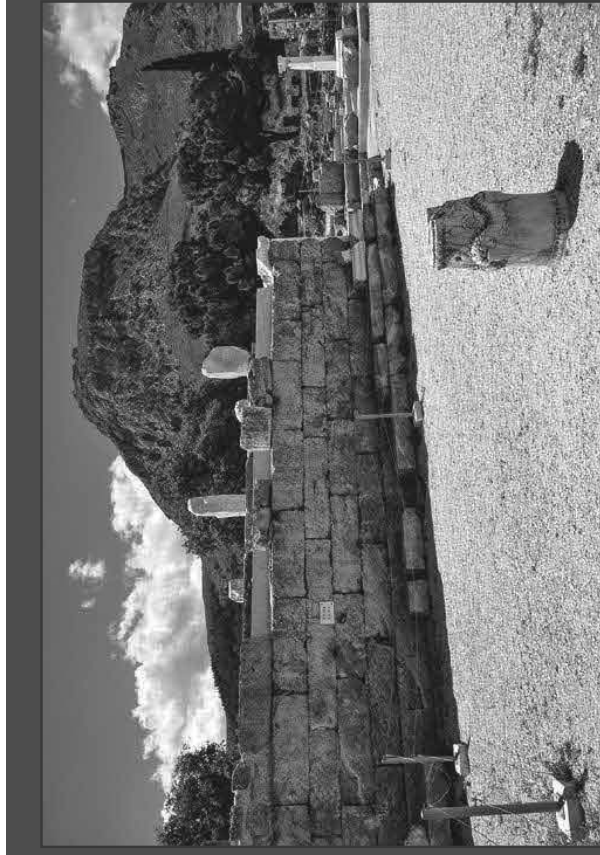
KORINT V PRVEM STOLETIJU

Iz pisma, ki ga nekaj let za tem piše Korinčanom, je razvidno, da je bil večji del kristjanov iz vrst nekdanjih poganov (10,12-14; 12,2). Na to kažejo številne pogsanske navade in zlorabe, ki jih Pavel obravnava v pismu, kot npr. udeležba pri kulturnih gostijah (8,10; 10,27), procesi pred poganškimi sodišči (6,1-8) in prostitucija (6,12-18). Večina od njih je bila iz revnega sloja (1,26sl.), nekaj je bilo tudi sužnjev (7,21). Vendar pa lahko iz Pavlove izjave, da med njimi ni *ne veliko močnih ne veliko plemenitih* (1,28), sklepamo, da jih je nekaj vendarle bilo. Tako iz Pavlovega Pisma Rimljanom vzemo za *blagajnika Erasta*, ki je bil neke vrste mestni upravitelj (*oikonomos*) (Rim 16,23; prim. Apd 19,22; 2 Tim 4,20). Pri izkopavanjih antičnega Korinta je bila najdena tudi plošča iz sredine prvega st. po Kr., ki hvali nekega moža z imenom Erast zaradi njegovega izdatnega prispevka pri tlakovanju trga pred mestnim gledališčem. (Murphy—O'Connor 2002, 52) V mestu sta bila samo dva nadzornika, ki sta skrbeli za mestne dohodke, ceste in javne zgradbe, in sta morala biti zelo bogata, da sta sploh lahko nastopila takšno službo. Velika verjetnost je, da gre za isto osebo, ki jo Pavel omenja v svojem pismu, ker to ni bilo običajno ime (Taylor 2012, 165). Ugleden status je moral imeti tudi Gaj, ki je Pavela gostil, ter Krisp (1,14) in Just, ki sta bila ugledna judovska uradnika (Apd 18,8). Vsekakor je bilo v skupnosti tudi precej spreobrnjenecv iz vrst Judov. Pavel se je tudi v Korintu, kot tudi v vseh drugih mestih, najprej obrnil nanje. Oni so prvi, ki jih je moralo navdušiti oznanilo, da so se Božje objube v Jezusu končno uresničile (1,22-24) in se Bog izkazal za zvestega (1,9). (Feldmann 1993, 233–285) Judje v grških mestih so bili sicer veliko bolj kozmopolitski in odprti za dialog, zato ni bilo nenavadno, da so Pavlovo oznanilo sprejeli tudi nekateri vodilni iz shodnice (Apd 18,8; Rim 16,21).

Korintska Cerkev tako očitno vse od svojega začetka ni bila popolnoma enotna. Določene napetosti med posameznimi hišnimi Cerkvami v mestu so morale obstajati že od takrat, ko so se eni zbirali pri Stefanaju, drugi pri Priskili in Akvili, tretji pri Gaju. Gotovo so na nekoliko svoj način sprejemale Pavlovo oznanilo skupnosti, kjer so bili v večini ali nekdanji pagani ali nekdanji Judje, ali kjer so bili v večini bolj ali manj izobraženi, ali bolj ali manj premožni. (Thrall 2002, 61–65) Po Pavlovem odhodu so se te razlike samo še povečevale. Vermiki so začeli prihajati do različnih odgovorov o tem, kako živeti *ново življenje*, ki jim ga je Pavel oznanil, v kulturno tako drugačnem in moralno tako razpitem okolju.

KDAJ IN KJE JE BILO PISMO NAPISANO

Pavlovo bivanje v Korintu, ki je bil središče njegovega misijonskega delovanja v Grčiji, poveže Luka z dvema zgodovinskima dogodkoma, ki nam omogočata umestiti ne samo nastanek Prvega pisma Korinčanom, temveč tudi vse druge dogke Pavlovega življenja, v t. i. absolutno zgodovinsko kronologijo. Med letoma 51 in 52, to je v zadnjih mesecih Pavlovega bivanja v Korintu, je tam vodil rimsko upravo prokonzul Galion. Leta 1905 so v Delfih odkrili napis z njegovim imenom in letnico njegovega službovanja. Za prokonzula Ahaje ga je imenoval cesar Klavdij (41–54). Galion je bil starejši brat filozofa Seneke in stric rimskega pesnika Lukana; bil je zelo blagega značaja in rahlega zdravja. (Murphy—O'Connor 2002, 161–169) Na podlagi teh okoliščin lažje razumemo njegov odziv ob uporu Judov zaradi Pavlovega oznanjevanja. Ko so ga Judje tožili, da *zavaja ljudi, da bi častili Boga tako, kakor ni v skladu s postavo*, jim je Galion odgovoril: *Če bi šlo za kako krivično dejanje*

Bema v antičnem Korintu. Bema je bila dvignjena ploščad, kjer so uradniki imeli javne nastope in razsojali pravde. Običajno se je nahajala v središču foruma. Zgajena je bila okoli leta 44 pr. Kr. iz modrega in belega marmorja. V Apd 18,12-17 je poimenovana kot sodišče. Sem so Judje prignali Pavla (v. 12), da bi ga sodil Galion, cesarski namestnik v Ahaji.
Vir: bolylandphotos.wordpress.com

ali budodestvo, bi bilo prav, Judje, da vas poslušam. Ker pa gre za pravedanja o vaši besedi in izrazih in postavi, glejte sami: v teh stvareh jaz nočem biti sodnik. (Apd 18,13-15) Njegov odgovor razodeva značaj, ki ga potrjujejo ostali zgodovinski viri.

Drugi zgodovinsko preverljiv dogodek pa je omemba dekreta cesarja Klavdija, zaradi katerega je moral Akvila, ki je bil po rodu Jud iz Ponta, skupaj s svojo ženo Priskilo zapustiti Rim. Naselila sta se v Korintu, kjer ju je ob prihodu srečal apostol Pavel (Apd 18,2-3). Cesar Klavdij je namreč v devetem letu svojega vladanja, to je leta 49 po Kr., izdal dekret, da se morajo vsi Judje izseliti iz Rima. Po zapisu zgodovinarja Svetonija naj bi to veljalo predvsem za tiste, ki povzročajo nemir »zaradi nekega Mesijev«. (Murphy-O'Connor 2002, 152-158) Z njegovo smrtjo oktobra 54 je edikt izgubil veljavo in kristjani so se lahko vrnili v Rim. V zaključnem pozdravu Pisma Rimljanom najdemo kar nekaj imen korinških kristijanov in Pavlovih spremljevalcev, med drugimi tudi Akvilo in Priskilo, ki so prišli v Rim (Rim 16,3; prim. 1 Kor 16,19; 2 Tim 4,19).

Pavel je moral zaradi vedno večjega judovskega nasprotovanja konec poletja leta 51 skupaj s Priskilo in Akvilo zapustiti Korint (Apd 18,18). Za krajši čas se je ustavil v Efezu, nato je odplul proti Cezareji, od tam pa na kratko obiskal še Jeruzalem. Vrnil se je v domačo Antiohijo in tam preživel zimo. Spomladi leta 52 je nastopil svoje tretje misijonsko potovanje (Apd 18,23-21,16), ki ga je poleti leta 52 spet pripeljalo v Efez, ki je bil s 300 tisoči prebivalci med najbolj cvetočimi mesti rimskega cesarstva. Tam se je zadrževal dve leti in tri mesece (Apd 19,4,10). Njegovo učenje je imelo velik odmev tako pri Judih kakor pri Grkih, tako v samem mestu kakor tudi v širši okolici, saj je storil tudi veliko čudežev in znamenj (Apd 19,10-20). Med tem časom je tudi zaradi ugodne ladijske povezave med Efezom in Ahajo lahko vzdrževal redne stike s Cerkvijo v Korintu, tako prek poslanecev kakor po pismih. Iz Prvega in Drugega pisma Korinčanom vemo, da jim je večkrat pisal in odgovarjal na njihova vprašanja. V kanonu Nove zaveze sta ohranjeni dve pismi, strokovnjaki pa so si edini, da je vanju integriranih več predhodnih pisem (Thrall 1994, 3-77). Tudi v Prvem pismu se Pavel že sklicuje na predhodno pismo: *Napisal sem vam v pismu (5,9)*. Z ozirom na omembo pashe v 5,7 lahko sklepamo, da je Prvo pismo napisal v velikonočnem času, kakšno leto pred svojim odhodom iz Efeza, torej spomladi leta 54.

OKVIRNA KRONOLOGIJA PAVLOVEGA ŽIVLJENJA

Na podlagi zgoraj navedenih arheoloških in literarnih pričevanj lahko postavimo Pavlov prihod v Korint na začetku leta 50 kot zanesljivo izhodišče, ki nam omogoča sestaviti osnovne časovne koordinate njegovega življenja in misijonskega delovanja. Med raziskovalci sicer še vedno obstajajo posamična razhajanja glede določenih datumov, ki pa izhajajo predvsem iz različnih interpretacij nekaterih nedoločljivih podatki v Apostolskih delih in Pavlovih pismih. (Riesner 1998, 157-211; Schnelle 2002, 29-40)

Pavel se je rodil v Tarzu v Kilikiji med letoma 7 in 10 po Kr. Verjetno se je med letoma 22 in 25 zadrževal v Jeruzalemu, v šoli farizeja Gamáliela (Apd 22,3), potem pa se je vrnil v Tarz. V času Jezusove smrti ni bil v Jeruzalemu. Leta 30, na dan pripra-

Tlakovana pot, imenovana diolcos (vlečni čez), je bila zgrajena v 6. st. pr. Kr. in se je uporabljala več kot tisoč let. V širino je merila od 3 do 6 metrov, po njej so tovorn in manjše ladje po kopnem vlekli od enega pristanišča do drugega, da bi se izognili nevarni plovi obnožju južnega rta peloponeškega polotoka, imenovanega Malca. Strabon je glade te plovihe zapisal: Ko se napolnite okoli rta Malca, pozabite na svoj dom! (se nikoli ne vrnete domov)

Vir: holylandphotos.files.wordpress.com

vljanja na veliko noč, v petek, 14. nisansa, umre Jezus na križu zunaj jeruzalemskega obzidja. Isto leto na binkoštni praznik Peter javno spregovori v Jeruzalemu in oznani, da so se v Jezusu izpolnila Pisma (Apd 2). S tem se začne misijonska dejavnost Cerkve. Po enem letu skupnost vernikov zelo naraste in pride do prvih trenj med različnimi judovskimi frakcijami. Vodstvo Cerkve v Jeruzalemu razbremenijo apostole karitativnega dela in postavi sedem diakonov (Apd 6,1sl.). Judovsko nasprotovanje Cerkvi v Jeruzalemu se še zaostrojuje in doseže svoj višek leta 32 v kamenjanju diakona Štefana (Apd 7). Pri tem dejanju je bil navzoč farizej Savel in ga odobraval (Apd 7,58; 8,1).

Leto

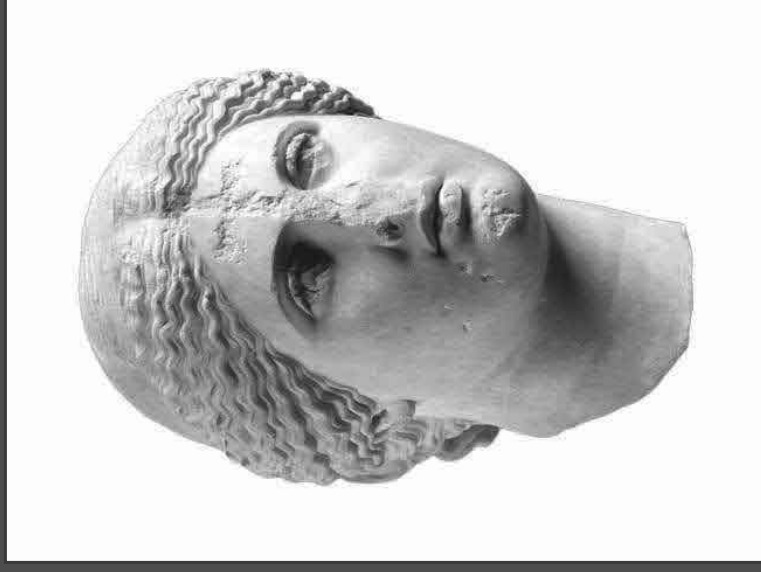
- 33 – Pavel na poti v Damask doživi videnje Jezusa in se pridruži krščanski skupnosti v Damasku (Apd 9). Del jeruzalemske krščanske skupnosti zaradi preganjanja zapusti Jeruzalem in začne oznanjevati zunaj mesta (Apd 8).
- 33 – Kristjani v Damasku so do Pavla nezaupljivi, zato se za dve leti umakne v puščavske predele Arabije. Pavel nastopi svoja t. i. »tiha leta« (Apd 9,19sl.; Gal 1,17sl.).
- 35 – Ko se po dveh letih vrne v Damask, je poleg judovskih voditeljev nanj pozorna tudi politična oblast. Namestnik kralja Areta da zastražiti mesto, da bi Pavla ujeli, zato ga učenci v košu spustijo prek obzidja in tako pobegne iz Damaska v Jeruzalem (Apd 9,25; 2 Kor 11,32-33).
- 35 – Pavel prvič obišče Jeruzalem in ostane tam petnajst dni. Barnaba ga predstavi vodilnim apostolom, posebej Jakobu in Keftu. Skupnost ostaja do njega nezaupljiva, judovska oblast pa vedno bolj nevarna. Pavel je začel pogumno oznanjati, a nasprotovanja so bila vedno večja, tako da so ga helenisti hoteli ubiti. Učenci ga zato umaknejo in prek Cezareje pošljejo nazaj v Tarz (Apd 9,26-30; Gal 1,18).
- 36-42 – Pavel se umakne v domače kraje v okolici Tarza. Cerkve v Judeji, Galileji in Samariji je v tem času žvela v miru (Apd 9,31). Pavel na širšem področju Kilikije in Sirije prestaja drugi del svojih »tihih let«. Živi običajno življenje pobožnega Juda ob študiju postave in opravljanju rokodelskega poklica. A njegova glavna tema je Jezus, objubljeni Mesija Izraela, kar ne ostane neopazeno (prim. Gal 1,21-24).
- 43 – V antiohijsko Cerkve stopa vedno več sprebrnjencev iz poganstva in potrebni so misijonarji, ki bi jih znali poučiti tako v postavi kakor v novi veri. Barnaba gre v Tarz, da poišče Savla. Ko ga pripelje v Antiohijo, tam vse leto skupaj poučujeta (Apd 11,25-26). Skupnost v Antiohiji začenja pošiljati pomoč obubožani Cerkvi v Jeruzalemu (Apd 11,27-30).

- 44 – Pred veliko nočjo ukaže Herod Agripa I., nečak Heroda Antipa, obglaviti starešino jeruzalemske Cerkve Jakoba Starejšega, Janezovega brata (Apd 12,2). Po praznikih da zapreti tudi Petra, ki pa je iz ječe čudežno rešen in se nato umakne v Antiohijo (Apd 12,17). Herod še isto leto umre v Cezareji (Apd 12,20-23).
- 45 – Pavel in Barnaba prineseta v Jeruzalem materialno pomoč (Apd 11,30; 12,25).
- 45-47 – Antiohijska Cerkve odpošlje Pavla in Barnaba na prvo misijonsko potovanje. Obiskala sta Ciper in nato brez Janeza Marka nadaljevala pot v Antiohijo v Pizidiji, v Ikonijo, Listro in Derbe, nato pa sta se po isti poti vrnila nazaj v Antiohijo. Večinoma so vero sprejeli pogani (Apd 13-14).
- 48 – Pavel in Barnaba zgodaj spomladi skupaj z drugimi odpotujeta v Jeruzalem, da bi apostolom predstavila svoje oznanjevanje med pogani (Apd 15,2). Apostol tako *po štirinajstih letih* ponovno obišče Jeruzalem (Gal 2,1-2). V Jeruzalemu se zbere apostolski zbor, ki z določenimi dodatnimi priporočili potrdi evangelij, ki ga oznanjata Pavel in Barnaba (Apd 15; Gal 2,1-14).
- 48 – V tem času se je v Antiohiji zadrževal tudi Peter in pomagal pri poučevanju poganov. Ko so iz Jeruzalema prišli Jakobovi sodelavci, se je umaknil, kar je pripeljalo do težkega konflikta s Pavlom (Gal 2,11-14).
- 48-52 – Pavel se s Silom odpravi na drugo misijonsko potovanje (Apd 15,36-18,22). Obiščeta Cerkve v Siriji in Kilikiji. V Listri se jima pridruži Timotej in skupaj potujejo skozi Malo Azijo do Troade, kjer je Pavel v nočnem vide-nju povabljen v Makedonijo (Apd 16,9-10). V Filipih prvič oznanjajo evangelij na evropskih tleh. Prek Tesalonike in Bereje prispeje v Atene, od tam pa Pavel spomladi leta 50 prispe v Korint, kjer ostane leto in pol (Apd 18,1-18). Proti koncu leta 51 ga Judje tožijo pred upraviteljem Galionom in za nekaj časa zapusti Korint. Prek Efeza, Cezareje in Jeruzalema se vrne v Antiohijo.
- 52-56 – Spomladi leta 52 nastopi svoje tretje misijonsko potovanje (Apd 18,23-21,16). Prispe v Efez, kjer med drugim sreča Apola, Priskilo in Akvila, in tam ostane okrog tri leta. Vés čas je na različne načine povezan z verniki v Korintu in spomladi leta 54 jim odpošlje svoje Prvo pismo, kjer odgovarja na njihova številna vprašanja. Tudi Cerkve v Efezu je v tem času hitro rasla in nasprotniki so bili vedno bolj zaskrbljeni in agresivni. Ko je prišlo do velikih nemirov, je Pavel načrtoval, da bo zapustil Efez in se prek Makedonije in Aha-je vrnil v Jeruzalem, od tam pa čim prej obiskal končno še Rim (Apd 19,21). Prej je obiskal še Korint, z namenom, da bi navdušil vernike za nabirko za jeruzalemsko Cerkve. A tam je moral doživeti veliko razočaranje in osebno

ponižanje, zato se vrne v Efez in jim od tam spet piše z mnogimi solzami (2 Kor 2,4). Ko je poleti leta 55 prišlo v Efezo do še večjih nemirov, ki jih je proti njemu sprožal srebrar Demetrij (Apd 19,23-40), se je Pavel dokončno odločil, da zapusti mesto (Apd 20,1). Po kopnem je potoval do Troade (2 Kor 2,12), od tam pa z ladjo do Makedonije. V Filipih se je srečal s Titom, ki mu je prinesel novice o spravi glede spornih vprašanj v Korintu. Pavla je to zelo potolažilo (2 Kor 7,5-3) in napisal je korintski skupnosti t. i. *pismo sprave*, ki je ohranjeno v prvih sedmih poglavjih Drugega pisma Korinčanom. Jeseni leta 55 zapusti Filipe, prepotuje provinco Makedonijo, kjer z mnogimi govori *spodbuja vernike* (Apd 20,2), ter prispe v Ahajo. Na potovanju je okrog tri mesece (Apd 20,3) in si goreče prizadeva za zbiranje pomoči za skupnost v Jeruzalemu (Rim 15,26; 1 Kor 16,1). Najdlje se zadržuje v Korintu, kjer ga dosežejo tudi novice o nasprotovanju evangeliju v Cerkvah v Galatiji. Pozimi leta 55/56, ko je v Korintu gost pri Gaju (Rim 16,23; prim. 1 Kor 1,14), napiše Galačanom pismo, kjer zelo jasno predstavi in utemelji svoj evangelij. Zgodaj spomladi leta 56 dokonča še Pismo Rimljanom in ga po diakonisi z imenom Fojba pošlje v Rim (Rim 16,1). Med drugim tudi omeni, da je bila nabirka za svete v Jeruzalemu v Makedoniji in Ahaji uspešno izpeljana (15,26). S tem pa je bila tudi dokončno dosežena sprava s korintsko skupnostjo in Pavel se lahko spomladi leta 56 vrne v Jeruzalem. Tja se vrača prek Makedonije, kjer v Filipih obhajajo veliko noč (Apd 20,6). Prek Troade odpotuje v Milet, kjer se z izbranimi besedami poslovi od efeskih starešin (Apd 20,17-38), ter je za binkoštni praznik že v Jeruzalemu.

- 56 – Pavla v Jeruzalemu pred templjem napade nabujskana množica in rimski poveljnik ga da zapreti v vojašnico (Apd 21,27sl.). Čez nekaj dni se zagovarja pred velikim zborom (Apd 23,1-9). Zaradi nevarnosti, da bi ga Judje ubili, Pavla prepeljejo v Cezarejo. V zaporu preživi skoraj dve leti in se mora med tem časom večkrat zagovarjati (Apd 23,33-26,23).
- 59-60 – Spomladi leta 59 Pavla kot ujetnika vkrcajo na ladjo za Rim, kamor prispe po letu in pol naporne plovbe (Apd 27,1-28,16).
- 60-62 – Dve leti je Pavel živel v hišnem priporu v Rimu, kjer je lahko sprejemal ljudi in svobodno oznanjal (Apd 28,30-31; 2 Tim 4,6-8). Najverjetneje so v tem času nastala njegova pisma iz ujetništva (Flp, Kol, Ef, in Flm).
- 63-66 – O zaključku sodne obravnave v Rimu Luka ne poroča več. Skoraj gotovo je bil Pavel tokrat oproščen in se je lahko vrnil v svoje grške Cerkve. Morda so v tem času nastala njegova pastoralna pisma (1 in 2 Tim in Tit).
- Morda je med letoma 63 in 64 Pavel poskušal priti tudi v »Španijo« (prim. Rim 15,24). Vsekakor se je vrnil v Rim šele po velikem požaru, ki je v mestu divjal

od 19. do 28. julija leta 64 in je uničil deset od štirinajstih mestnih četrti. Cesar Neron se je po požaru kruto znesel nad kristjani, da bi se na ta način opral suma. Rimski Cerkve je bila v tem preganjanju skoraj iztrebljena. Novice o pobojih rimskih kristjanov so kmalu dosegle tudi Cerkve v Ahaji, Makedoniji in Mali Aziji. Če je bil Pavel takrat še živ, se je gotovo skupaj s številnimi kristjani vrnil v Rim, da bi rimsko Cerkve postavili na novo. Morda je bil to razlog, da je v naglici zapustil Milet (2 Tim 4,20). O njegovi mučniški smrti v Rimu poroča sv. Hieronim. Skupaj z apostolom Petrom naj bi bil obglavljen konec leta 67, zunaj rimskega obzidja. (Becker 1989, 502-507; Murphy-O'Connor 1996, 351-371)

Marmorna glava Afrodite iz 1. st. (iz Aten) z oklesanim križem. Afroditin tempelj, center sateralne prostitucije v Korintu, je zaposloval več tisoč tempeljskih prostitutk, ki so služile premožnim trgovcem, uradnikom in drugim, ki so obiskovali mesto. Sklicujoč se na visoke cene njihovih uslug je Horacij zapisal: *Non licet omnibus adire Corinthum* (Vsakdo ne more v Korint).

Vir: magazinec.com

RAZDELJENOST V KORINTSKI CERKVI – POVOD ZA NASTANEK PISMA

Iz pisma se vidi, da je Pavel zelo dobro poznal situacijo korintske skupnosti in tudi v globino dojel njeno problematiko. To mu je bilo mogoče najbrž tudi zato, ker je bil v času pisanja tega pisma z njim Apolo (16,12), ki je razkrinkal ozadje teh problemov. Apostol hoče preprečiti zlorabe, vzpostaviti mir in soglasje v skupnostih ter odgovoriti na številne težave, ki jih je kristjanom Korinta postavljalo vsakdanje življenje. Na začetku pisma sam razkrije še svoj vir in omenja najverjetnejši povod za nastanek pisma: *Sporočili so mi namreč Hloini domači o vas, bratje moji, da so prepričani med vami.* (1,11) Nekateri raziskovalci prepoznajo v Pavlovem dramatičnem pozivu na začetku pisma tudi glavno tezo pisma: *Rotim vas, bratje, v imenu našega Gospoda Jezusa Kristusa, da vsi govorite isto in naj ne bo med vami razdorov, temveč se izpopolnjujete v istem umevanju in istem mišljenju.* (1,10) Pismo je tako najprej razširjen poziv k edinosti. Pavlu ni šlo v prvi vrsti za to, da ne bi bilo razlik med posameznimi skupnostmi, ampak da bi kristjani živeli med seboj v edinosti, in ne v prepiru. Ton celotnega pisma je preudaren in spodbuden. Ne spodbuja jih k edinosti na splošno, temveč v konkretnih okoliščinah vsakdanjega življenja. (Collins 1999, 19; Mitchell 1991, 20–64) Konkretni temelj te edinosti je *križani Kristus* (1,23). Pavel postavi to oznanilo v središče prvega dela pisma. Edinost naj bi bila rezultat življenja pod avtoriteto križa, ki jih kliče k svetemu življenju. Pismo bi tako lahko označili tudi kot »ponovno oznanjevanje milosti in križa krščanskim vernikom« (Thiselton 2000, 334).

V pismu lahko vedno znova občudujemo Pavlovo potrpežljivost. V 2,6.12.15; 4,8.10 na primer predstavlja korintske kristjane kot modre, močne in duhovne, kot tiste, ki imajo Duha. Na »kirurški« način se približa jedru njihovih zmotnih prepričanj, ko jim dokazuje, da z neupravičeno domišljavostjo vnašajo v skupnost razdor in pohujšanje.

Pavel v opisu te nouranje razdeljenosti skupnosti uporablja Filonovo izrazoslovje, ko uvaja razliko med zemeljskim in nebeškim človekom. Temeljna točka nerazumevanja med zemeljskim in nebeškim človekom je bilo *telo (sōma)*. Nebeški človek je zaničeval telo že zaradi njegove narave, ki jo je doživljal kot slabo, zemeljski človek pa ga je oboževal. Če je telo razumljeno kot nekaj negativnega, je kot truplo in je torej jasno, da ni mogoče sprejeti vere v vstajenje (prim. 15,12). Smrt je v tem primeru le osvoboditev od teže telesa in pridobiti si novo telo po smrti ne bi imelo nobenega smisla. Tistim, ki so se imeli v tem smislu za »duhovne in nebeške«, je bilo nemogoče sprejeti vstalega Kristusa (12,3), zato Pavel Korinčane neprestano spominja na resnično pomembnost Kristusove osebe (1 Kor 2,16; 3,23; 8,6; 10,16;

15,3-5). (Fitzmyer 2008, 558–564) Zaničevanje telesa, razširjeno v korintski skupnosti, je povezano s Filonovim rekom: »Samo modrec je svoboden.« Biti svoboden pa je takim modrijanom pomenilo: imeti moč, da lahko storiš vse in živiš v telesu tako, kakor želiš, saj to nima nobene pomembne vloge za duhovnost. Na to miselnost se navezuje tudi znani slogan Korinčanov: *Vse mi je dovoljeno* (6,12; 10,23), ki je Pavlovo izhodišče za razlago krščanskega pogleda na telo. Svobodnjaški duh Korinta je torej posledica napačnega odnosa do telesa, saj so telesnost tako odpravili, da se v telesu ni dalo niti grešiti. Ker je bilo za »duhovne« ljudi telo v moralnem smislu nepomembno, so se lahko brez predsodkov predajali spolni razbrzdanosti (5,1-8) in požrešnosti (8-10).

Tisti Korinčani, ki so se imeli na tak način za »duhovne«, pa so pripisovali velik pomen glosolaliji in raznim drugim obdarjenostim z izrednimi duhovnimi darovi (12–14). Tudi takšno teženje ima svoj izvor v razdvojenem razumevanju človeške osebnosti. Za Filona je človek, ki je imel Duha in je prerokoval, izražal to z ekstazo, s stanjem, kjer se intelekt umika duhu, ki ga presega. To je tako imenovani *paraksi-zem* (izbruh, najvišja stopnja čustev), ki ga Pavel omenja v 14,14.23. (Zeller 2010, 420; 2011, 35–60) Misterijski, nerazumljivi razgovori so za Pavla neprepičljivi in so bili razlog delitve krščanske skupnosti v Korintu, razlog povzdigovanja nekaterih nad povprečne kristjane. Zato Pavel višje od tega postavi dejavno ljubezen.

Iz vsega tega je očitno, da so nekoliko izkrivljene poteze krščanstva v Korintu izhajale iz pretiranega poudarjanja Filonove misli. Ker je bilo v Korintu zelo malo judovskih kristjanov, je najbrž vpliv Filona v to skupnost zanesel Apolo, ki je prihajal iz Aleksandrije in ga je tam lahko dobro spoznal. Iz Apostolskih del (18,24-28) je znano, da sta ga Akvila in Priska v Efezu dokončno pridobila za Kristusa in mu dala priporočilno pismo, ko se je odpravil v Korint. Bil je dober govornik, dobro je poznal Sveto pismo in je bil korintski skupnosti v veliko pomoč, posebno v sporih z Judi.

Temeljna intuicija Pavlovega ravnanja izhaja iz zelo preprostega načela, opisane ga v 4,20: *Božje kraljestvo ne obstaja v besedah, ampak v moči.* Cerkev ni skupek misli, pojmov ali duhov, ki bi ustvarjali neki nov sistem, neko novo miselnost, temveč je območje Božje moči, ki preobraža konkretnega človeka, ki je ustvarjen iz telesa in duha. Avrentični oznanjevalci se ne poslužujejo retorične spretnosti, da bi bili čim bolj prepričljivi, ampak izražajo prisotnost duha, ki je dar milosti. Vera se ne rodi iz nekega logičnega razlaganja, ampak iz uvida v Božje delovanje tukaj in zdaj. Pavel sam postane *topos* Božjega delovanja in milosti, zato lahko poziva: *Posnemajte mene!* (4,17; 1,1) V pg. 5–6 bo razvil temo o telesu kot primarnem *toposu*, v katerem postane posnemanje Kristusa konkretno. Zato: *Proslavite torej Boga v svojem telesu* (6,20), saj prek telesa postaja milost Gospoda vidna tudi nevertnemu svetu.

KAKO JE PAVEL PISAL PISMA

Pisanje pisma je veljalo v antiki ne samo kot večina, ampak tudi kot prava umetnost. Obstajali so posebej izučeni pisarji pisma, tako imenovani epistolografi, ki so dobro obvladali tehniko pisanja grškega pisma (*epistolē*). Zgradba, stil in metoda pisanja pisma so bili natančno določeni. Epistolograf je imel v 1. st. po Kr. pri pisanju pisma različne vloge: lahko je le pisal po nareku, potem pa pisma tudi kopiral, da je en primer ostal avtorju; lahko je bil urejevalec (redaktor) vsebine, ki mu jo je avtor poveril, in je torej imel precejšen vpliv na stil pisanja in tudi na končno obliko vsebine. Lahko pa je tudi pisec (epistolograf) sam določal tako obliko kakor vsebino pisma. (Sacchi 1996, 39–41; Schmithals 1965, 180–182)

Pavlova pisma so zelo podobna klasičnim antičnim pismom in pri njihovem nastajanju so veljala podobna pravila. Tudi Pavel je po vsej verjetnosti imel več pisarjev, gotovo pa je pisal tudi sam. Izrecno se pisar predstavi samo v Rim 16,22, ko se na neki način osebno vključi v pismo: *Pozdravljam vas v Gospodu jaz, Tertijs, ki sem napisal to pismo*. Iz tega pripisa sklepamo, da je bil Tertijs bolj prijatelj in sodelavec kot pa neka tuja, pri Pavlu zaposlena oseba. Ostala pisma pa skoraj zanikajo obstoj pisca, saj ponekod Pavel posebej poudarja, da je pisal z lastno roko: *Poglejte, s kako velikimi črkami vam pišem s svojo roko (tē emē heiri)* (Gal 6,11); *Pozdrav z mojo, Pavlovo roko* (1 Kor 16,21); *To pišem jaz, Pavel, s svojo roko ...* (Flm 1,19) Običajno so tak pripis dodajali avtorji na začetku pisma in je veljal za celotno pismo kot neke vrste avtorizacija ali avtentifikacija pisma. Pavel bi potem sam dodal na koncu samo pomembnejše stvari. Kako natančno je bilo v praksi videti nastajanje Pavlovih pisma, ostaja precej skrivnostno. Dejstvo pa je, da Pavel v uvodnem pozdravu zelo pogosto omenja svoje sodelavce. Tako omenja v 1 Kor 1 brata Sostena, v 1 Tes in 2 Tes Silvana in Timoteja, v 2 Kor, Flm, Kol in Flp brata Timoteja in v Gal vse brate, ki so bili z njim. V tem dejanju se kaže ne samo njegova ponižnost, temveč tudi zavest o medsebojni povezanosti in odvisnosti v Cerkvi. Lahko pa to razlagamo tudi s pastoralnimi motivi, saj so omenjene osebe še posebej povezane z določeno skupnostjo. Nekateri so včasih celo zagovarjali, da bi lahko omenjene osebe v naslovu predstavljale soavtorje pisma, saj so ta pisma večkrat napisana v stilu »mi«, ko avtor prehaja iz 1. os. ed. v 1. os. mn. Pavel želi vsekakor poudariti občestveni značaj svojega oznanjevanja in tudi pisanja poslanic. (Pittra 2013, 40–42)

RETORIKA IN EPISTOLOGRAFIJA

Pavlova pisma danes obravnavamo na podlagi poznanja literarne oblike grške epistolografije in pravil grške retorike. Nekateri retoričnemu pristopu ugovarjajo prav zaradi Pavlovih besed v 1 Kor 2,1–5 in 2 Kor 11,6, ki zanikajo njegovo retorično spretnost. Pavlovo opredeljevanje samega sebe za neretorika je treba pravilno razumeti. Biti retorik je v taktatnem času pogosto pomenilo tudi prazno govorjenje, lepo izražanje, ki ni bilo odvisno od vsebine in resnice, ki naj bi jo imela beseda. Zato Pavel sam ne želi biti prištet med take govornike in modrece, saj mu je bila vsebina vedno pomembnejša od oblike. Končno je želel tako z izdelano retorično govorico kot z navadno besedo izraziti predvsem neizrekljivi paradoksi evangelija kriza.

Pogosto pa se zastavljajo tudi vprašanja, ali smemo pisma, ki so pisana beseda, analizirati z vidika retorike, ki se nanaša na govorjeno besedo. Kako bi lahko na pisma nanašali pravila grško-rimske retorike, če pa Pavel pogosto govori o svoji farizejski, to je judovski formaciji? Ali lahko podpremo trditev, da so pisma nastajala ob uporabi pravil klasične retorike, ki jo poznajo tudi Aristotel, Ciceron, Kvintilijan? Ali bi bilo morda boljše govoriti o judovski, rabinsko-farizejski tehniki razlaganja? Kako lahko povežemo skupaj dve različni literarni vrsti, kot sta epistolografija in retorika? Napisati pismo ali sestaviti govor sta zelo različni stvari. Ker imajo Pavlova pisma na prvi pogled dejansko obliko pisma, se zdi, da nimajo nič skupnega z retoričnimi govori. Nekateri raziskovalci so poudarili, da je treba razlikovati med krajšim in daljšim pismom, imenovanim *epistola*, saj so Grki poznali obe obliki. Pismo pomeni neposredno komunikacijo, v kateri je poudarjena spontanost odnosa med pošiljateljem in naslovniki. *Epistola* pa je obširnejša komunikacija, ki je literarno obdelana in se zato v njej zgubi neposrednost odnosa. (Litfin 1994, 12–33; Pittra 2013, 39–49; Schmithals 1965, 185–190)

Pavlova pisma so vsekakor obširnejša, imajo pa tudi značilnosti neposredne komunikacije in se v tem razlikujejo od pisma v antičnem svetu. Večinoma imajo značaj priložnostnih pisma, ki so nastala kot odgovor na predhodna vprašanja ali soočanja s problemi znotraj krščanskih skupnosti. Pavla ne zanima toliko estetika pisma kot učinkovitost zapise besede, saj ga na prvem mestu skrbi versko življenje skupnosti, ki ji piše.

Klasična epistolografija je kompleksna in težavna veda in obrt. Pisalne podlage, pergamenti in papiri so bili zelo dragi. Če predpostavljamo, da je Pavlu pri pisanju pisma pomagal epistolograf in ni neposredno pisal sam, potem gre v izvoru za govorjeno besedo in je retorični pristop toliko bolj upravičen. Najbrž so tudi tisti, ki so pismo prinesli skupnosti – največkrat so bili to njegovi najbližji sodelavci –, pismo ne le brali, ampak ga tudi razlagali. Prinašalec naloga razlaganja najbrž ni bila pretežka, saj je kot tesen sodelavec tudi sodeloval pri nastanku pisma in je bil domač z obravnavano teološko vsebino in argumentacijo.

Pavel pisem ne naslavlja posameznikom, ampak skupnostim. To velja tudi za pisma, ki so najprej naslovljena osebno, kot Film, 1–2 Tim, Tit, saj moramo za naslovljenci videti še veliko širši krog ljudi. Vse to pa priča, da je bila ustna razsežnost komuniciranja zelo navzoča tako v procesu nastajanja pisem kakor tudi v posredovanju teh pisem naslovnikom. V sako pismo je gotovo nastajalo dalj časa. V širši proces nastajanja pisma nedvomno spadajo dolge diskusije med sodelavci in daljši čas oznanjevanja. V tem delu pa so pomembno vlogo igrale tudi retorične veščine.

ZGRADBA KLASIČNE EPISTOLE

Pavel je povzel literarno zvrst *epistole* iz klasične grško-rimske kulture, kjer pisemo sestavljajo naslednji elementi:

- I. *praescriptum* ali predgovor
 1. pošiljatelj
 2. sopošiljatelji
 3. naslovnik
 4. pozdrav
- II. *exordium* ali uvodna zahvala in spodbuda
 1. zahvala
 2. molitev
 3. vrednote
 4. odnos med naslovnikom in pošiljateljem
 5. eshatološki pogled
- III. *corpus epistolare* (telo pisma)
 1. *narratio* (pripoved ali razlaga)
 2. *propositio* ali *thesis* (glavna tema ali teza pisma)
 3. *probatio* (dokazovanje)
 4. *refutatio* (zavrnitev)
 5. *peroratio* (sklepna spodbuda)

IV. *postscriptum*

1. uvod in izmenjava pozdravov
3. vabilo za izmenjavo pisem med skupnostmi
4. avtentifikacija pisma (*sub-scriptio*)
5. zaključni pozdrav (*salutatio*)

Posamezne elemente Pavlovih pisem lahko sinoptično primerjamo, saj jih najdemo v večini pisem. Pavel pismo vedno začneja s predstavitvijo samega sebe, kar pa stori na različne načine. Že v pozdravu se tako zasluti njegov odnos do naslovnika in vsebinski poudarek pisma. Najpogosteje se predstavi kot apostol ali služabnik Jezusa Kristusa, če piše iz ujetništva, pa kot ujetnik. Poudarja, da je od Boga poklican in izbran za to službo. Potem rad dodaja imena sopošiljateljev, iz česar vidimo, da mu je veliko pomnila bratska skupnost sodelavcev in da je rad nastopal v imenu vseh sobratov. Naslovnike imenuje *sveti in poklicani*; krajevni Cerkvi skoraj vedno dodaja pridevnik Božja in nato opisuje, kje se nahaja, npr. v Korintu, v Galatiji, v Rimu, v Kolosah. Zelo značilen je njegov uvodni pozdrav, ki zaključuje *praescriptum* in je vedno isti: *milost in mir*. Tudi

Lehajska cesta je bila tlakovana ulica, ki je tekla od foruma (agore) do pristanišča Lehigh, ki se je nahajalo dva kilometra proti zahodu. V ozadju na vspetini je vidna Korinška akropola (Akrokortin).
Vir: ourdistantsojourns.wordpress.com

zaključki pismom so vsi sestavljeni po istem modelu. Iz njih razumemo, da je Pavel gojil osebna prijateljstva s posamezniki, ki jih še posebej pozdravlja. Večkrat zasledimo, naj se pismo prebere še drugi skupnosti, kar pomeni, da se je zavedal, da njegova vsebina presega konkretno situacijo. Pogosto je dodan še poseben pozdrav.

Pavel je klasično zgradbo grške epistole dopolnil z novim elementom, to je z *zahvalbo*, iz katere razumemo, kakšno vzdušje je vladalo v odnosu med Pavlom in skupnostjo in kaj se mu zdi najpomembnejše. Osnovni elementi retoričnega zaporedja so: *narratio*, ko se pripovedujejo dogodki, nato sledi *propositio* ali *thesis* kot temeljna izjava pisma, ki jo želi dokazati, sledi *probatio* in *refutatio*, ko se navajajo različne preizkušnje ali dokazi, ki potrjujejo ali zavračajo, in zaključni nagovor *peroratio*, v katerem ponovno poudari pozdrave in spodbudi poslušalce, da sprejmejo vsebino. Gre za t. i. »sodni stil« v klasični retoriki, ki vsebuje tako obsodbo kakor obrambo (Litfin 1994, 30–62). Seveda pa Pavel tem pravilom in strukturam ne sledi suženjsko, ampak je vsako pismo tudi v formalnem oziru enkratno. Retorične figure želijo predvsem prebuditi pozornost in jo usmeriti na ključne elemente. Lahko so nam v pomoč, da se v pismu lažje najdemo, glavna pozornost pa velja besediti samemu in Pavlovemu temeljnemu namenu, ki ga želi s pismom doseči.

ZGRADBA PRVEGA PISMA KORINČANOM

Prvo pismo Korinčanom je najbolj kompleksno med vsemi Pavlovimi pismi in ga ni mogoče razdeliti v dva glavna dela kot ostala pisma. Pismo ima 16 poglavij in 439 vstic ter okoli 1000 različnih izrazov. Tudi to kaže na intenzivno in dalj časa trajajočo komunikacijo med Pavlom in naslovniki ter na veliko pestrost v korinških občestvih. V 5:9 omenja Pavel neko svoje predhodno pismo, ki nam ni ohranjeno, ki pa ga v tem pismu pojasnjuje. Prav glavni namen pisma, da odgovori na vrsto konkretnih vprašanj, mu onemogoča strogo uporabo klasične epistolarne strukture. Seveda pa je v posameznih manjših enotah uporabljenih veliko formalnih in strukturalnih retoričnih elementov. (Mirchell 1991, 20–64; Schrage 1991, 63–71) V pismu je podana vrsta rešitev za različna vprašanja, ki so nazivana druga ob drugem in so pogosto uvedena s predlogom *peri (glede)* (7,1,25; 8,1; 12,1; 16,1,12). Poleg tega razpolaga Pavel tudi z različnimi ustnimi informacijami o problemih v skupnosti (1,11; 5,1; 11,18), do katerih želi zavzeti stališče in jih teološko argumentirano obsoditi oziroma zavrniti, kar stori posebej v pg. 1–4; 5; 6 in 11,17–32. Težko govorimo o eni sami jasni misli, ki bi se razvijala skozi vsa poglavja. Najširši skupni imenovalec pa je gotovo metafora *telesa (sōma)*, ki ji lahko v eni ali drugi obliki sledimo skozi celotno pismo. Tako tudi vrstni red poglavij ni naključen, temveč Pavel z razporeditvijo tematik razkriva svojo misel in pomembno gradi svoje ključno oznanilo, da so verniki poklicani k *novemu življenju po Kristusu* in naj se zato izpopolnjujejo v *istem*, tj. *Njegovem mišljenju* (1,10).

Pismo ima obširen *kristološki okvir*, ki ga tvorijo prva štiri in petajsto poglavje, ter *etično-ekleziološko jedro* (5–14). Med jedrom in okvirom obstaja notranja logika, ki daje pismu dovolj trdno enotnost: Kristus, križani in od mrtvih vstali, je temelj, izvor in moč nove krščanske identitete tako za posameznika kakor za skupnost – Cerkev.

A) Uvod (1,1–9)

a) pozdrav – *praescriptum* (1,1–3)

b) zahvala – *exordium* (1,4–9)

Teza celotnega pisma (1,10)

B) PARADOKS KRISTUSOVEGA KRIŽA (1,11–4,21)

Narratio – needinost kot prvi problem krščanske skupnosti (1,10–16)
Teza (1,17–19)

Probatio (trije dokazi) – kristološka raven (1,20–2,5)

Pnevmatološka raven – način Božjega delovanja (2,6–16)

Ekleziološka raven – razlogi za needinost (3,1–4,13)

Peroratio (sklep) (4,14–21)

C) ETIČNO-EKLEZIOLOŠKO JEDRO (5,1–14,40)

Prvi kontrasten diptih o odnosu kristjanov do sveta (5,1–6,11)

Drugi kontrasten diptih o telesnosti in zakonski zvezi (6,12–7,40)

O odnosu do poganskih obredov (8,1–11,1)

Bogoslužna zbiranja kristjanov (11,2–34)

Triptih o duhovnih darovih (12–14)

B1) KRISTUSOVO IN NAŠE VSTAJENJE (15,1–58)

Kristusovo vstajenje (15,1–11)

Vstajenje mrtvih (15,12–34)

Vstajenje telesa (15,35–58)

A.) Zaključek (*postscriptum*) (16,1–24)

a) navodila glede nabirke za Jeruzalem in načrti (vv. 1–9)

b) priporočila (vv. 11–12)

c) spodbuda in sklepna prošnja (vv. 13–18)

DRUGI DEL PREVOD IN KOMENTAR PRVEGA PISMA KORINČANOM

RAZDELJENOST IN KRIŽ

I Kor I

Na začetku pisma predstavi Pavel temeljni nesporazum v korintski Cerkvi. Še vedno namreč pričakujejo razsvetljenje in rešitev od spretnih voditeljev in govornikov, ne zaupajo pa besedi *Kristusovega križa*, ki jim jo je on oznani. Ker se navdušujejo nad različnimi idejami in razlagalci evanĝelija, je prišlo med njimi do razdeljenosti in nerazumevanja za temeljno oznanilo evanĝelija, ki mora zaznamovati njihovo življenje, celo njihova telesa. V prvih štirih poglavjih, ki tvorijo izhodiščno enoto za celotno pismo, predstavi *križ* kot osnovni kriterij spoznavanja Boga, kot ločnico med človeško in Božjo logiko. Beseda križa pomeni radikalni preobrat pozunanjenega vrednotenja, ki vlada v svetu in tudi v korintski Cerkvi. Pavel nasproti človeški modrosti postavi Božjo norost, ki se je razodela v Kristusovem križu, in nasproti malikovanju telesa njegovo svetost, ki mu jo podarja Bog. *Telo* ni usmerjeno v potrošnje, temveč v življenje in darovanje. S tem začrta novo etiko in nov pogled na človeka in na življenje.

Pozdrav (1, 1-3)

Pozdrav je napisan po vzoru klasičnih pism v antiki (kdo, komu, kaj) in ima zelo slovesen ton. Pavel se sklicuje na svojo apostolsko avtoriteto, čemur pa doda univerzalno dimenzijo: pozdrav razširi na vse tiste, ki kjerkoli na svetu *ključijo ime našega Gospoda Jezusa Kristusa*. Takoj na začetku uvede dva ključna semantična vidika pisma, to je *poklicanost (klētos)* in *svetost (hagios)*, kjer se kaže Božja moč, ki deluje po Jezusu Kristusu. Poklicanost in svetost ni samo novi status, ki ga Bog podarja verniku, temveč je tudi način, kako naj prepoznavna in živi novo življenje, h kateremu je poklican.

- 1 Pavel, po Božji volji poklican za apostola Kristusa Jezusa, in Sostén, brat,
- 2 Božji Cerkvi, ki je v Korintu, posvečenim v Kristusu Jezusu, poklicanim k svetosti, z vsemi, ki kličejo ime našega Gospoda Jezusa Kristusa, na vsakem kraju, svojem in našem:
- 3 milost vam in mir od Boga, našega Očeta, in Gospoda Jezusa Kristusa.

1 Pavel se kot v vseh pismih prestavi s svojim grško-rimskim imenom (Paulos – majhen). Imenu doda naslov *apostol*,¹ ki kaže na njegovo avtoriteto Kristusovega in Božjega poslanca. Pogosto mora pred nasprotniki braniti svoje apostolstvo (prim. 2 Kor 11,5; 12,11-12; Gal 1,1). Tudi v Korintu so mu nekateri oporekali osnovne pravice apostola: *Moj zagovor tistim, ki me obtožujejo, je ta: Ali res nimamo pravice jesti in piti? ... Če namrč oznanjam evangelij, to zame ni ponos. Naloženo mi je namreč kot nujnost: kajti gorje mi, če evangelija ne bi oznanjal.* (9,3-4,16) Kot preroki Stare zaveze tudi Pavel ne deluje v lastnem imenu, temveč je *poklican (klétos)* po Božji volji (*thelēmatos theou*), to je po daru milosti (3,10; Rim 1,1; 12,3), ki mu je bila podeljena pred Damaskom (prim. Apd 9,1-19; 22,6-21; 26,12-18) in po srečanju z Vstalim (9,1; 15,8.10.15; Gal 1,15; 2,9 in dt.); Bog sam mu je položil v srce spoznanje Jezusa Kristusa (2 Kor 4,6).

Apostol predstavi tudi svojega sodelavca, *brata Sosténa*, ki ga skupnost očitno pozna. Pavel je kljub včasih drugačnemu videzu globoko timski človek. Zaveda se, da evangelija, ki je oznanilo o dokončnem občestvu Boga s človekom v Jezusu Kristusu, ne more oznanjati sam. Njegova pisma nastajajo v dialogu s skupnostjo in z njegovimi najbližjimi sodelavci, ki jih na začetku večine svojih pisem tudi omenja.² Naziv *brat (adelphos)* je tako oznaka za njegovega prvega sodelavca pri oznanjevanju evangelija (2 Kor 2,13; 8,18; 1 Pt 5,12). V prvih skupnostih so se tudi sicer kristjani med seboj naslavljali kot bratje,³ k čemur jih je gotovo navajal sam Jezusov zgle, ko je imenoval brate tiste, ki izpolnjujejo Božjo voljo (Mr 3,31-35).

2 Pavel se obrača na *Božjo Cerkev (he ekklesia tou theou)*⁴ v Korintu, kar je njegov priljubljeni izraz (10,32; 11,16.22; 15,9; 2 Kor 1,1; Gal 1,13; 1 Tes 2,14; 2 Tes 1,4; 1 Tim 3,5.15), s katerim označuje tako posamezno skupnost vernikov, ki se zbira na nekem kraju, kakor tudi vse vernike, ki jih je Bog poklical v *občestvo (koinōnia)*

1 Naziv *apostolos* se v Pavlovih pismih pojavi 34-krat, od tega 10-krat v 1 Kor (1,1; 4,9; 9,1.2.5; 12,28.29; 15,7.9) in 6-krat v 2 Kor (1,1; 8,23; 11,15.13; 12,1.1.12).

2 Kor 1,1; Flp 1,1; Kol 1,1; 1 Tes 1,1; 2 Tes 1,1; Flm 1,1.

3 Prim. 1 Kor 1,10-11; 6,5-6; 15,6; 16,20; Gal 1,2; Apd 1,15; 4,23; 10,23 idr.

4 Beseda *ekklēsia*, ki je sestavljena iz gl. *kaleo (klicati)* in predloga *ek (iz)*, izraža v pavlinskem kontekstu (prim. Rim 9,24) biblično preroško, da bo Bog sam zbral svoje ljudstvo iz vseh narodov (prim. 2 Mz 19,5; 4 Mz 20,26; 5 Mz 4,20; 7,6; 1 Sam 12,22). Septuaginta je s tem izrazom prevajala heb. *qahal-yahwih*, ki označuje Gospodovo hišo oz. Gospodovo občestvo (prim. 1 Krn 28,20), ki je poklicano, da živi v zavezi z njim (prim. 5 Mz 23,1-9).

s svojim Sinom (v. 9). Člani Cerkve so podobno kot prebivalci *polis*a svobodni (od sveta neodvisni) državljanji (prim. Flp 3,20), sklicani v novo skupnost (*ekklēsia*), da bi lahko živeli iz Kristusovega evangelija. Pavel se samo v tem pismu obrača na vernike kot *posvečene v Kristusu (hēgiasmenois en Christō)* in *poklicane k svetosti (klētois haigois)*, kar ne označuje v prvi vrsti njihove moralne popolnosti, temveč njihovo pripadnost občestvu, ki ga je sklical Sveti (prim. 3 Mz 11,44; 20,26), Bog Oče Jezusa Kristusa. Korinčani so ob spreobrnjenju izkusili njegovo posvečujočo moč: *toda umili ste se, posvečeni ste bili, opravičeni ste bili v imenu Gospoda Jezusa Kristusa in v Duhu našega Boga.* (6,11) Posvečenje in svetost sta vernikom podarjena po Svetem Duhu (prim. 1,30).

Na univerzalno dimenzijo Cerkve, ki jo Bog kliče iz vseh narodov, kaže tudi zadnja fraza v stavku: *z vsemi ... na vsakem kraju, svojem in našem.* Čeprav se kaže kot dodatek ustaljeni obliki pozdrava, pa s tem še bolj poudarja, da ima to Pavlovo pismo veljavnost za vse skupnosti in da Cerkev ni sekta, ki bi vzniknila iz ločitve, temveč ima svoj izvor v Božjem povabilu v občestvo ter je zakoreninjena v konkretni zgodovini.

3 Pozdrav doseže svoj vrh v dveh ključnih besedah, ki ju srečamo v vseh Pavlovih pismih: *milost in mir (charis, eirēnē)*.⁵ Izraza povzemata odrešenijsko izkušnjo Korinčanov: ti so že doživeli *milost*, tj. Božjo naklonjenost, zastonjskost in ljubezen, ki jim prinaša *mir*, tj. harmonijo, moč, gotovost, upanje in vsestransko blaginjo. Izvor vseh teh darov je Bog Oče, ki želi človekovo odrešenje. Z izrazoma, ki sta do neke mere sinonima, želi Pavel povezati grško in hebrejsko misel o Božjih darovih, zato nadgradi klasični grški pozdrav *chairein*⁶ s hebrejsko zvencem *eirēnē – shalom*. Gre za oznanilo novih odnosov med človekom in Bogom, ki se morajo odražati tudi v Cerkvi, ki živi iz teh darov.

Besede življenja

brat Pavel; posvečenim v Kristusu Jezusu; poklicanim, svetim; na vsakem kraju; milost vam in mir.

Vsaka pomembna odločitev v življenju bi se morala začeti s hvaležnim zavedanjem, kdo v resnici sem. Sem član živega občestva bratov in sester s Kristusom. Poklican od Boga po apostolu, po Besedi, po bratu, za življenje miru in milosti – v svetosti. Svetost je način življenja *novega življenja* v vsakdanjem življenju.

5 Rim 1,7; 1 Kor 1,3; 2 Kor 1,2; Gal 1,3; Ef 1,2; Kol 1,2; 2 Tes 1,2; 1 Tim 1,2; 2 Tim 1,2; Tit 1,4; Flm 1,3.

6 Lukia v Apd 23,26 položi v Pavlova usta klasično obliko takrat aktualnega grško-rimskega pozdrava: *Klavdij/Lizija spoštovanemu cesarskemu namestniku Feliksu; pozdrav (chairein)*.

Zahvala (1,4-9)

Zahvala Bogu za darove, ki so bili dani naslovljencem, je obvezni del klasičnega pisma. Za Pavla to ni zgolj formalnost, saj je zahvala običajno zastavljena kot njegova osebna molitev, prošnja in zahvala *njegovemu Bogu* ter izraz ljubezni in osebne povezanosti z občestvom. Zaveda se, da je začetek vsakega odnosa in vsake skupnosti drža hvaležnosti. Pavel se tukaj sicer ne zahvaljuje za vero in ljubezen, kot to stori drugod (Rim 1,8; 1 Tes 1,3; Fil 1,5-7; Kol 1,4-5), se pa zahvaljuje za številne druge darove Korinčanov, o katerih bo pisal v nadaljnjih poglavjih pisma: za *Božjo milost v Kristusu* in za obdarovanost v *vsaki besedi in v vsakem spoznanju* (prim. pg. 1-4; 8-10), za *darove milosti (charismati)* (prim. pg. 12-14).

- 4 *Vedno se zahvaljujem svojemu Bogu glede vas za Božjo milost, ki vam je bila dana v Kristusu Jezusu,*
- 5 *saj ste po njem v vsem obogateli, v vsaki besedi in v vsakem spoznanju.*
- 6 *Pričevanje o Kristus⁷ se je namreč med vami utrdilo,*
- 7 *tako da vi, ki pričakujete razodetje našega Gospoda Jezusa Kristusa, ne pogršate nobenega daru milosti.*
- 8 *On vas bo tudi utrdil do konca, da boste brez graje na dan našega Gospoda Jezusa Kristusa.*
- 9 *Zvest je Bog, ki vas je poklical v občestvo s svojim Sinom Jezusom Kristusom, našim Gospodom.*

4-5 Pavel se najprej zahvali za darove *Božje milosti (chariti tou theou)*, ki so bili dani Korinčanom. Izhaja iz osebne izkušnje milostnega Božjega klica, ki se mu je zgodil pred Damaskom in ki je popolnoma spremenil njegovo življenje. Osvobodil ga je za označevanje evangelija o Bogu Očetu in Gospodu Jezusu. To so resnično nova *spoznanja*, ki zahtevajo tudi drugačne *besede*. Korinčanom je te darove v obilju predajal in so med njimi obrodili številne sadove v najrazličnejših karizmah (prim. pg. 12-14). Iztraza, kot sta *logos* in *gnōsis*, spadata k značilni terminologiji Prvega pisma Korinčanom.⁸ Vendar pa ti pojmi, ki so bili v grški kulturi zelo spoštovani, niso vedno prav razumljeni v novem, krščanskem pomenu. Proti koncu pisma Pavel zelo odločno svari pred povečevanjem spoznanja: *Če bi imel preroštvo in bi poznal vse skrivnosti in vse spoznanje in če bi imel vso*

7 Ali Kristusovo pričevanje.

8 Izraz *logos* se v 1 Kor pojavi 14-krat (1,5;17,18; 2,14;13; 4;19,20; 12,8; 14,9;19,36; 15,2;54), izraz *gnōsis* pa 10-krat (8,17;10,11; 12,8; 13,2,8; 14,6).

vero, tako da bi gore prestavljali, ljubezni pa ne bi imel, nisem nič. (13,2) Zelo pogosto je namreč v Korintu izkušal, da *spoznanje napihuje, ljubezen pa gradi* (8,1).

6-7 Glavni razlog Pavlove zahvale pa je v tem, da se je med Korinčani utrdilo *Kristusovo pričevanje (martyrion tou Christou)*. Gre za oznanilo o Kristusovem evangeliju, ki jim ga je Pavel oznanil s svojim pričevanjem, ki je bilo polno *Duha in moči* (2,4). K *pričevanju* za Kristusa so poklicani tudi oni, saj so verovali temu oznanilu in so v obilju izkušali *darove milosti (charismati)*, ki jim omogočajo novo življenje iz Kristusa. Z izrazom *charisma* opisuje v pismu Pavel različne oblike konkretizacije Božje milosti, ki se v vsakem verniku uresniči na poseben način.⁹ Korinčani so bili še vedno v pričakovanju dokončnega razodetja (*apokalypsin*) Jezusa Kristusa v njegovem drugem prihodu. Čeprav so še vedno na poti in zato obremenjeni s številnimi slabostmi tega sveta, so lahko prepričani, da jih ni za nič prikrašjal in da bodo lahko izpolnili svojo poklicanost, če le ostanejo odprti za darove in moči Duha (2,10).

8-9 Pavel kot običajno zaključil zahvalo z opozarjanjem na končni cilj človeškega življenja, to je dokončno srečanje z Bogom in njegovim Sinom (prim. 1 Tes 1,10). Eshatološki izraz *Gospodov dan oz. Kristusov dan* se v Svetem pismu ne pojavlja kot grožnja pred prihodno kaznijo, temveč kot obljuba, opomin in spodbuda k odgovornemu, zvestemu in polnemu življenju.¹⁰ S Kristusom se je eshatološko-odrešeniška doba zgodovine, ki so jo napovedovali preroki (prim. Iz 13,6,9; Ezk 7,10; Jl 2,1; Am 5,18), že začela. Verniki so na poti. Na dokončno srečanje z Gospodom pa se ne bodo mogli praviiti sami, zato so pozvani, da živijo z darovi, ki jim jih Bog daje. Apostol poudari, da je Bog *zvest (pistos – zanesljivo, verodostojen, trden)*, kar je ena temeljnih lastnosti biblične ga Boga (prim. 5 Mz 7,9; 32,4; Iz 49,7; Ps 145,13). Zato bo Bog v njihovem življenju izpolnil to, kar je obljubil (1 Tes 5,24; 2 Tes 3,3), ter jih v preizkušnjah ne bo zapustil (10,13). Ta njegova zvestoba se kaže najprej v tem, da jih je poklical v *občestvo (koinōniā)* s svojim Sinom. V to občestvo, ki pomeni živ, življenjski, dejaven odnos s Sinom, so že stopili s krstom in ga živijo v evharističnem obedu (10,16-17). Za ta poklic so lahko še posebej hvaležni nekdanji pogani, ki prej niso pripadali izvoljenemu Božjemu ljudstvu.

Besede življenja

se zahvaljujem; za Božjo milost; za besedo in spoznanje; za občestvo z Gospodom; za poklic; za njegovo zvestobo

Zahvaljevanje je kot dihanje, ki odžene skrbi in strahove, razsvetli v dvomu in stiski, me napolni z upanjem in me osvobaja, ker odpira Drugemu. Ker se prek zahvale človek najbolj bliža Bogu, se želi tudi On po *zahvali (eucharistia)* neločljivo in dejavno povezovati s človekom. V saka molitev se začne z zahvalo, ki me poveže

9 Pavel izraz *charisma* izpelje iz *charis (milost)* in z njim opiše bogato raznolikost darov, ki jih posedujejo Korinčani. Več o tem v pg. 12.

10 Prim. 1 Kor 3,13; 5,5; 2 Kor 1,14; 1 Tes 5,2; 2 Tes 2,2; Flp 1,6; 10; 2,16; 2 Pt 3,10; Heb 10,25.

v občestvo – me vrne v življenje. S poklicem v občestvo s Sinom dobiva človekovo življenje neskončno obzorje. Ni več sam, je Božji sodelavec – *dedič sveta* (Rim 4,13). Zahvala osvobaja človeka oholosti ter ga naredi mirnega in močnega. Kdor se zmore zahvaljevati, živi izpolnjeno, ker opazi predvsem to, kar ima, in ne tega, kar mu manjka. Lahko se ves čas čudi in veseli, ker zanj nič ni samo po sebi umevno in sme vse sprejemati kot dar. V daru ne prepoznavna plačila, ampak Darovalca. Ker je ganjen nad obdarovanostjo, želi tudi sam postajati dar. Zato je močnejši od trpljenja in preizkušenj in se z veseljem ozira proti Gospodovemu dnevu. Veruje, da lahko Bog iz vsega, kar mu daruje, naredi milostni dar.

Razdori v skupnosti (1, 10-17)

- 10 *Rotim vas, bratje, v imenu našega Gospoda Jezusa Kristusa, da vsi govorite isto in naj ne bo med vami razdorov, temveč se izpopolnjujete v istem umevanju in istem mišljenju.*
- 11 *Sporočili so mi namreč Hloini domači o vas, bratje moji, da so prepirali med vami.*
- 12 *Hočem reči, da vsak med vami govori: »Jaz sem Pavlov, jaz pa Apolov, jaz pa Kefov, jaz pa Kristusov.«*
- 13 *Je mar Kristus razdeljen? Je bil mar Pavel za vas križan? Ali ste bili v Pavlovo ime krščeni?*
- 14 *Zahvaljujem se Bogu, da nobenega izmed vas nisem krstil, razen Krispa in Gaja,*
- 15 *da tako nihče ne more reči, da ste bili krščeni v moje ime.*
- 16 *Pač, krstil sem še Stefanájevo družino; sicer pa ne vem, če sem krstil še koga drugega.*
- 17 *Kristus me namreč ni poslal krščeuvat, ampak oznanjati evangelij, a ne z modrostjo besede, da se Kristusov križ ne izniči.*

10 Z dramatičnim pozivom k edinosti v krščanski skupnosti se začne prva večja literarna in tematska enota Prvega pisma Korinčanom, ki zajema štiri poglavja (1, 10–4,21) in je zamejena z velelnikom *parakaló* (*pozivam, rotim, prosim, vabim, spodbujam; tolažim*) (1,10; 4,16). Naziva jih *bratje (adelphoi)*,¹¹ s čimer jim kliče v zavest, da so postali po krstu novi ljudje, bratje in sestre med seboj in Kristusova družina. Pogosto uporabi ta naziv, ko jim želi sporočiti nekaj bolečega (prim. v. 26; 3,1; 7,29;

11 Izrazu *adelphoi* je prva Cerkev dala svoj lasten, poglobljen pomen. Ne gre za sorodstveno ne za spolno opredeljevanje človeka, temveč je oznaka za vernika, za brata in sestro, ki sta po veri in krstu stopila v občestvo s Kristusom in so v njem vsi med seboj postali bratje in sestre. V 1 Kor ga srečamo 20-krat: 1,10.11.26; 2,1; 3,1; 4,6; 7,24.29; 10,1; 11,33; 12,1; 14,6.20.26.39; 15,1.31.50.58; 16,15.

10,1; 12,1). V tej paraklezi je zajet glavni namen celotnega pisma. Korinčani morajo namreč prepoznati križanega Kristusa kot živi temelj njihovega novega življenja ter prevzeti njegovo *mišljenje (gnosis)*. Ne gre za poziv k enotnosti v nekih vsakdanjih mišljenjskih zadevah, tudi ne za poziv k uniformiranemu govorjenju, temveč za enotnost v njihovem načinu mišljenja, enotnost v prepoznavanju njihovega krstnega dostojanstva. Pavel uporabi zelo močan izraz *schismata* (*razdor; razkol; ločina; raztrganina*), ki pri njem sicer ne označuje nečesa krivoverskega, ima pa gotovo zelo negativno konotacijo (1,18; 12,25), saj označuje končno odtrganost od Kristusa.

11-16 Do Pavla so prišle govorice, da se korinški kristjani vedno bolj navezujejo na oznanjevalce evangelija, namesto na evangelij sam. Posamezne skupnosti so se očitno začele navduševati nad posameznimi vidiki novega oznanila, ki so jih prepoznali v svojih voditeljih, in so se tako začeli med seboj ločevati na Pavlove, Kefove, Apolove, Kristusove. Ko Korinčani razpravljajo o svojih oznanjevalcih, jih obravnavajo kakor druge modrijane in učitelje, ki na način sveta oznanjajo človeško modrost.¹² Pri sklicevanju na pripadnost različnim oznanjevalcem za Pavla očitno ne gre zgolj za neko površno strankarsko vprašanje oziroma za obstoj različnih skupin v skupnosti, ampak za osnovno vprašanje o temelju in izvoru tako krščanske skupnosti kakor tudi posameznega vernika. Njihov izvor in temelj ni oznanjevalec, od katerega so prejeli vero in krst, temveč edino Gospod Jezus Kristus. Kaže pa, da so Korinčani krst dojemali bolj kot obred sprejema v skupnost ali celo kot izraz pripadnosti določenemu učitelju in njegovemu nauku, kar je krst tako v poganski kakor v judovski tradiciji v resnici pomenil.¹³ Verjetno je Pavel tudi zaradi tega pozunanjenega in bolj sociološkega razumevanja krsta v korinškem občestvu pozneje v Pismu Rimljanom predstavil krščanski krst kot vernikov vstop v Kristusovo smrt in vstajenje (6,2), ki se lahko zgodi samo po logiki križa, ne pa po logiki modrosti tega sveta. To Pavel izrazi tudi z retoričnim vprašanjem: *Mar je bil Pavel križan za vas?* (v. 13), ki pokaže na odrešenjsko moč Kristusovega križa.

Po branju celotnega pisma si lahko ustvarimo neko prestavo, kaj konkretno je Pavel mislil, ko je govoril o različnih skupinah. Tisti, ki so se sklicevali na *Pavla*, so imeli očitno bolj svobodnjaške nazore. Ko so namreč slišali za Pavlovo oznanilo o svobodi kristijanov (9,1; 9,19), o tem, da je vse dovoljeno (10,23), ob tem niso razumeli, kaj pomeni biti Kristusov suženj (7,22), kaj pomeni ne iskati svojega (10,23), in so si oznanilo razlagali po svoje. Judje so kasneje Pavlu očitali prav to, da oznanja krščanstvo brez Mojzesove postave, kar pomeni odpad. Ti t. i. *libertinci* med verniki so verjetno tudi druge prepričevali, naj si ne delajo skrbi zaradi javne nemorale (5,1-13), saj telo nima nobene duhovne vrednosti. Nasprotno pa so se na *Kefa* sklicevali tisti, ki so bili prepričani, da se je treba še naprej trdno držati Mojzesove postave in obhajati

12 Nekateri raziskovalci domnevajo, da so bili Korinčani pod vplivom helenističnih mističnih kultov ali mistične tradicije Judovstva, kar jim je omogočilo, da so svoje kristitlje povzdignili na raven mistagogov, katerih vloga je bila učiti ezoterične modrosti. (Brown 1995, 21–23; Vollweiler 2013, 4–7)

13 Razni helenistični kultji so razumeli krst kot mačični obred vstopa v neko izbrano in zaprto skupnost. Podobno, čeprav bistveno bolj spokorno funkcijo, je imel krst v kumanski skupnosti. (Fitzmyer 2008, 146; Schrage 1991, 154)

vse judovske obrede. Imenovali so jih tudi *legaliste* in so bili močnejše povezani z jeruzalemsko Cerkvijo. Pavel se na njihove nazore odzove v razpravi o hrani, ki je bila darovana v poganskih templjih (pg. 8 in 10), in v svarilih pred resničnim malikovanjem (5,9-13; 6,9-11). Tiste, ki so se navduševali nad *Apolom*, je prepričal grški način razmišljanja in modrosti. Apolo je bil verjetno pristaš Filonove razlage Svetega pisma v duhu grške filozofije. Imenovali so jih tudi *filozofe* ali *modrece*, ker so iskali spoznanje (*gnōsis*) in so modrostne razprave povzdigovali nad preprosto Pavlovo oznanilo (prim. 1,18-25). Pavel jih opozarja, da samo ljubezen gradi, spoznanje pa napihuje (8,1). Končno je verjetno obstajalo tudi srankarsko in nezdravo ljubosumnno sklicevanje na *Kristusa*. Ti ljudje so se zaradi raznih duhovnih darov in sposobnosti (prim. pg. 12 in 14) čutili vzvišene nad drugimi verniki, ki teh darov niso imeli. Pavel jih opozarja, da je vsak dar vreden le toliko, kolikor služi izgrajevanju skupnosti in slavljenju Boga (12,7), in da naj hrepenijo po še odličnejši poti, ki je ljubezen (12,31). Verjetno so se imeli za *mistike* in si domišljali, da imajo na podoben način neposreden stik s samim Kristusom, kot doživljajo pripadniki raznih misterijskih kultov svojo ekstazo in stike z božanstvi. Kombinacija vseh teh različnih skrajnosti, ki so se pojavljale v Korintu, je v drugem stoletju privedla do herezije *gnosticizma*.

17 Pavel povzame moto svojega misijonskega poslanstva: Kristus ga je poslal *oznanjati evanġelġ, a ne z modrostjo besede, da se Kristusov križ ne izniči*. Z vzpostavitvijo kontrastnega paralelizma med Kristusovim križem in modrostjo besede je izražena osrednja misel ne samo aktualne korintske razprave, temveč celotne Pavlove teologije odrešenja. Iz paralelizma in nadaljevanja misli v v. 18 lahko prepoznamo, da je ost. Pavlove kritike usmerjena na *modrost* kot način predstavljanja evanġelġa, ki bi lahko izničil pomen križa, in ne na kritiko *besede* oziroma retorike kot sredstva evangelizacije. Za spoznanje resnice o Božjem načrtu za človeka je treba iti globlje od mišljenja in govorjenja. Sodelovati mora ves človek, tudi telo (*sōma*) v vseh njegovih dejavnostih. Z izrazom, *da se Kristusov križ ne izniči (kenōthē)*, Pavel ne svari samo pred razvrednotenjem Kristusove žrtve s praznim govorjenjem in nevrednim življenjem, temveč tudi pokaže na veličino Božje daritve, ko se je v Kristusu popolnoma izročil človeku, ko je *sam sebe izničil (ekenōsen) tako, da je prevzel podobo služabnika in postal podoben ljudem. Po zunanjosti je bil kakor človek* (Flp 2,7).

Beseda križa in modrost sveta (1,18-25)

V tem odlomku podaja Pavel ključ za branje celotnega pisma. Korinčani živijo razpeti med Pavlovim oznanilom o Božji modrosti in bogato ponudbo modrosti, moči in blišča, ki jim jo daje na razpolago njihovo okolje. Odločiti se morajo med modrostjo sveta in norostjo križa. Obstajata dva načina razmišljanja in gledanja na svet in življenje ter tako tudi dva načina oznanjevanja: ali zgolj z modrostjo besede (*logos*), kot to počnejo številni mestni pridigarji in filozofi, ali pa z *besedo križa (logos tou staurou)*, tj. z

načinom razmišljanja in govorjenja, ki izhaja iz logike križa, iz zavesti o človeški lomljivosti in nepopolnosti. Ta način je izbral Pavel in samo ta lahko oznani Božjo skrivnost. V sledečem odlomku bo Pavel intenzivno argumentiral to svojo ključno tezo.

- 18 *Beseda križa je namreč za tiste, ki so na poti pogubljenja, norost, nam, ki smo na poti odrešenja, pa je Božja moč.*
- 19 *Zapisano je namreč: Uničil bom modrost modrih in razumnost razumnih bom razveljavil.*
- 20 *Kje je modrijan, kje pismouk, kje učenjake tega sveta¹⁴? Mar ni Bog modrosti sveta obrnil v norost?*
- 21 *Ker namreč svet z modrostjo ni spoznal Boga v Božji modrosti, je Bog sklenil tiste, ki verujejo, rešiti po norosti oznanila.*
- 22 *Medtem ko Judje zahtevajo znamenja in Grki iščejo modrost,*
- 23 *oznanjamo mi Kristusa, križanega, za Jude spotiko, za pagane norost,*
- 24 *za tiste pa, ki so poklicani, tako za Jude kakor za Grke, Kristusa, Božjo moč in Božjo modrost.*
- 25 *Kajti Božja norost je modrejša od ljudi in Božja slabotnost je močnejša od ljudi.*

18 Ko Pavel spregovori o moči križa in nemoči besede, se lahko sklicuje tudi na svoje lastno izkustvo oznanjevanja, ki ga je doživel v Atenah, preden je prišel v Korint (Apd 17,22-34). Tam jim je spregovoril v jeziku njihovih filozofov in pesnikov, skliceval se je na njihovo umetnost in pobožnost, a vendar jih ni mogel navdušiti, da bi sprejeli vero v enega Boga, Stvarnika vsega, in v njegovega Sina, Odrešenika. Ko jim je oznanil, da bo Kristus končno razsojal o njihovem življenju (17,31), in morajo zato živeti svoje življenje odgovorno, so ga prekinili in odslavili. Zgolj modra beseda ne more prodreti do srca, ga ne more ogreti in nagovoriti k spremembi. To zmore samo beseda, ki prihaja iz resnice, ki se je udejanjila v Kristusu in v njegovem križu. Moč in hkrati nemoč besede pri sporočanju Božjega kraljestva, ki se je razodela v Jezusu Kristusu, izrazi Pavel na najbolj povzet način prav s svojim izvirnim teološkim izrazom *ho logos ho tou staurou (beseda križa ali beseda o križu)*, ki se pojavi samo v tej vrstici. To ni prazna beseda, ker za njo stoji »ves« Bog, ki je v Kristusu pokazal, da misli resno s človekom, da je do konca zvest in pravičen.

¹⁴ tega sveta db. tega veka (tou aiōnos). Heb. izraz, *olām* prevaja Septuaginta ali z *aiōn* (čas, večnost, vek, stoletje). Ki ima večnoma bolj časovno konotacijo (prim. 5 Mz 2,20), ali s *kosmos* (svet, vesolje), ki ima večji krajevni poudarek. V 1 Kor se *aiōn* pojavlja v 1,20; 2,6-7,8; 3,18; 8,13; 10,11, *kosmos* pa v 1,20,21,27,28; 2,12; 3,19,22 itd.

Pavel tako prepoznava, da obstajata samo dve vrsti ljudi: eni, ki so *na poti pogubljenja* (*apollumenois*), in drugi, ki so *na poti odrešenja* (*sözomenois*).¹⁵ Odločilni kriterij ločitve je sprejetje križa, ki lahko iz *norosti* (*mária*) postane *Božja moč* (*dynamis Theou*). S tem jasnim paralelizmom želi poslušalcem olajšati odločitev, da bi sprejeli križ, ki jim kljub videzu norosti zagotavlja življenje in moč. S to svojo globoko intuicijo o novem načinu presojanja življenja in oznanjevanja evangelija tudi zaključijo prvo veliko enoto svojega pisma: *Božje kraljestvo namreč ni v besedi, temveč v moči*. (4,20) V zadnjem poglavju pa pokaže na dokončno uresničitev te moči, ki se je izkazala tako v Kristusovem vstajenju kot v vstajenju vseh, ki so v Adamu umrli in bodo *Kristusovi ob njegovem prihodu* (15,22-23). Če Pavel torej svoje pismo začne z besedo o križu, ga s križem ne bo končal, ker cilj človekovega življenja ni križ, temveč odrešeno in polno – *novo življenje*. Se pa v križu skriva tisto, kar se razodeva v vstajenju – to je Božja popolna in dokončna ljubezen do človeka. Tako zadnje strani pisma osvetljujejo prve, prve pa kažejo pot, da ne bi zgrešili zadnjih.

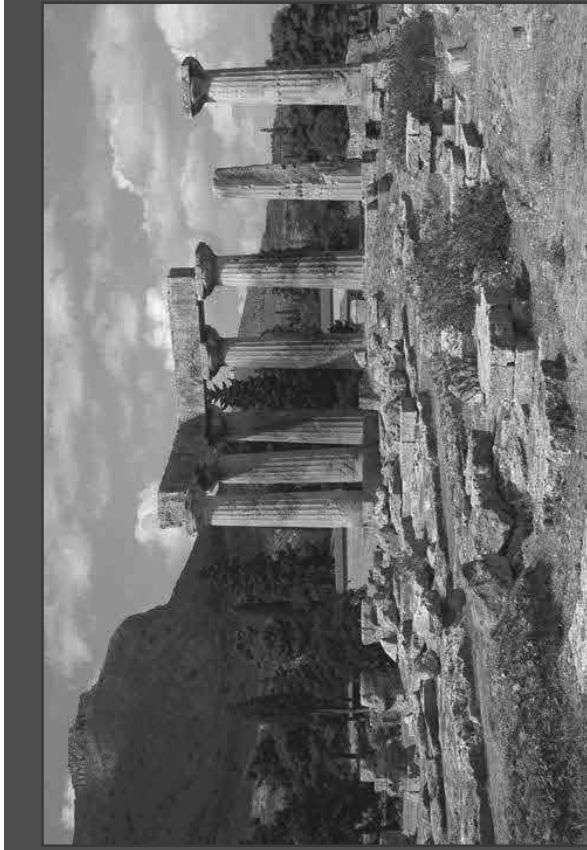
19 Pavel kot izšolan farizej svoje glavne teze vedno argumentira z dokazi iz Svetega pisma. O paradoksu Božje modrosti govori že prerok Izaija, ki opozarja, da Bog človeka vedno znova preseneča s svojo modrostjo: *Zato bom, glej, še naprej presenečal to ljudstvo, presenečljivo presenečal, da bo izginila modrost njegovih modrih in se skrila razumnost njegovih razumnih*. (29,14) Pavel se tako obrača na skupnost, ki je izgubila poudarek na *središnji vlogi križa*, na račun prezaposlenosti s kvazimodrostnimi, tj. gnostičnimi predstavami o vstajenju in o Božjem bivanju v sedanjem svetu. Pavel postavi zahtevo, da mora biti vsako govorjenje o Bogu in Božjih atributih utemeljeno na križanem Kristusu, ne pa na človeških predstavah o tem, kar velja za »modro«. Če bodo Korinčani presojali samo na človeški način, ne bodo razumeli Božjega načrta z njimi in bodo utonili med tujimi narodi in kulturami, njihova modrost pa bo izginila.

20 Pavel zaostrojuje ton razprave, ko uporabi priljubljeno retorično figuro *dialetribo*, ki v govor vpelje namišljenega sogovornika, kateremu govornik zastavlja živajoča vprašanja, in so tako poslušalci bolj dinamično pritegnjeni v obravnavano tematiko. Poslušalce nagovori s štirimi vprašanji: *kje (pou) je modrijan / kje (pou) je pismouk / kje (pou) učerjak tega sveta / Mar ni (ouhi) Bog modrosti sveta obrnil v norost?* Prva tri retorična vprašanja že vsebujejo negativen odgovor, s četrtnim se ta ritem prekine in je vsa pozornost usmerjena na pozitiven odgovor. Pavel tako konkretno nagovori Korinčane, ki so se vedno močneje sklicevali na svoje učitelje in modrece in se zapirali v svoje kroge. S tem, ko so izgubljali povezavo s prvim središčem (1,10-12; 3,3-4), pa se je vedno bolj krepilo navdušenje nad modrostjo (*sophia*) sveta in privlačnim spoznanjem (*gnōsis*) (8,1.7), ki jih je povzdigovalo nad ostale. Tako so zapadali zmotnemu prepričanju, da bo to pravi način, s katerim bodo lahko uspešno oznanili evangelij v svojem okolju. Pavel spozna nevarnost teh

¹⁵ Glasovska oblika *apollumenois* (pogubljenosti) in *sözomenois* (odrešujoči) je deležnik sedanjega časa, ki kaže na trajajoče dejanje; Pavel s tem poudarja večno veljavnost Kristusovega križa kot kriterij za temeljno življenjsko izbiro.

pojavor, ki so grozili, da se bo skupnost stopila z okoljem in bodo kristjani izgubili svojo identiteto. Temu se najodločneje zoperstavi prav z oznanimom križa, ki s svojo paradoksalnostjo in radikalnim prevrednotenjem nujno postavi pod vprašaj sleher-no vrednoto, ki je samo od sveta.

21 Sledi antitetični paralelizem, ko želi Pavel povzeto izpostaviti nasprotje med svetom, ki z *modrostjo* (*dia tēs sophias*) ne spozna prav Boga, in verujočimi, ki jim Bog *po norosti* (*dia tēs mōrias*) oznanila o križanem Kristusu *podarja* spoznanje, ki v resnici zmora dati življenje. V prvem delu vrstice, kjer je v ospredju človeško iskanje Boga z modrostjo, je Bog obravnavan kot objekt, medtem ko je v drugem delu Bog subjekt rešitve – Bog sam prihaja človeku rešilno naproti. Najboljši komentar k v. 21a ponuja Rim 1,18-3,20, kjer Pavel izpeljuje, da so vsi, tako Judje kakor pogani, grešili in si s tem zaslužili Božjo jezo, ker dejansko niso izpolnili postave in Božjega načrta. Čeprav jim je Bog razodel in bi ga lahko spoznali, ga niso spoznali (Rim 1,19). Pavel jim kot njihov glavni greh očita dejstvo, da *čeprav so Boga spoznali, ga niso kot Boga slavili ali se mu zabvaljevali* (Rim 1,21; prim. Gal 4,8).

Ostanki Apolovega templja, zgrajenega v 6. st. pr. Kr. Tempelj je bil zgrajen v dorskem slogu z 38 stebri (danes jih stoji samo še 7). V ozadju na vzpetini je viden Akrokorint oz. »gornji Korint«, tj. akropola Korinta, ki je imela predvsem vojaško-strateški značaj, čeprav so tam bile tudi druge pomembne zgradbe, npr. Afroditin tempelj.

Vir: ourdistansojourns.wordpress.com

22 V tem osrednjem delu argumentacije moči križa nad modrostjo sveta Pavel izpostavi tri tipe ljudi – Jude, Grke in vernike – ter pri tem izenači dva najbolj zaznamovana in cenjena tipa, to je Jude in Grke. Med njimi ne vidi bistvenih razlik, saj predstavljajo samo različno obliko enako napačnega odnosa do Boga. Tudi Judje, čeprav verni, s tem, ko zahtevajo od Boga *znamenja* (*sēmētia*), iščejo človeške gotovosti in dokazov, da bi lahko verjeli oznanilu (prim. Jn 4,48; Mt 12,39). Tudi grško iskanje modrosti pomeni željo, da bi sami prišli do rešitve in se v čistem spoznanju rešili človeške neurejenosti. To iskanje samo po sebi ni slabo, vendar človek pri tem ne sme izgubiti izpred oči izvora spoznanja, ki je Gospodov Duh in mu je darovan (2,10-16).

23 Pavel še enkrat pokaže na kontrast med svojim oznanjevanjem križanega Kristusa in pričakovanji Judov in Grkov: križ je za Jude *spotika* (*skandalon*), za pogane pa *norost* (*mōrian*). Za razumevanje prave ostrine te izjave se je treba zavedati vrednotenja smrti na križu tako v judovskem kot v nejudovskem antičnem svetu. Kristjane so grški in rimski intelektualci prav zaradi križa imeli za »norce« (*kakodaimones*), ki jih ne moreš resno obravnavati, ker se pri njih vse vrtilo okoli Križanega. Za pogansko-rimski svet je zato križani Odrešenik ne samo norost in gnusoba, ampak tudi »divje, brezmejno praznoverje«, ki ga je treba zatreti.¹⁶

Tudi za judovski religiozni in miselni svet je bil križani Mesija nekaj tujega in odvrtnega. Križanje se je pripisovalo poganskemu svetu, čeprav so ga v času Hazmonejev priložnostno uporabljali tudi Judje. Jožef Flavij poroča, da je Aleksander Janej leta 88 pr. Kr. dal križati 800 farizejev, ki so proti njemu organizirali udar. V času od začetka rimske nadvlade leta 63 pr. Kr. do judovskega upora med letoma 66 in 73 so po trditvah Jožefa Flavija vsa križanja v deželi izvajali izključno Rimljani.¹⁷ Judom naj bi bilo izvajanje smrtno kazni v tem času – to je veljalo tudi za Herodovo vladanje – v praksi prepovedano. Kot navaja Justin v dialogu z Judom Trifonom, je bilo za Jude križanje Mesije popolnoma nepredstavljivo, ker je postava to označevala za prekleto.¹⁸ Ko predstavi Pavel križanega Mesijo kot *spotika* za Jude, se pri tem gotovo najmočneje navezuje na 5 Mz 21, ki sicer govori o obešenju že mrtvega, s čimer je usmrčeni izpostavljen splošni stamoti: *Če kdo naredi greh, ki zasluži smrtno kazen, in ga usmrtilo ter ga obesiš na drevo, naj njegovo truplo ne ostane na drevesu čez noč, ampak ga vsekakor pokoplji še isti dan! Kajti obešenec je preklet od Boga; ne skrni svoje zemlje, ki ti jo Gospod, tvoj Bog, daje v dediščino!* (v. 22-23) Na ta način govoriti o Bogu je za Jude pomenilo bogokletje.

16 Tako je npr. Lukian iz Samosate sredi 2. st. označil »potujočega filozofa Peregrina«, ki naj bi častil nekega »križanega sofistak« (Wolter 2009, 197). Ciceru v spisu iz leta 63 pr. Kr. govori o smrti na križu kot o nečem gnusnem in nedostojnem, na kar svobodno rimski državljani niti pomisliti ne sme (Pro Robirio 5,16; navajaja Merklein 1997, 82).

17 Judovske vojne 1, 97; Judovske starozinosti 13, 380–383.

18 »Dvomimo o tem, če je bil Mesija tudi tako podlo križan; kajti na podlagi postave je križani preklet. ... Dokazi nam, da je bil (Mesija) tudi križan in da je tako sramotno in podlo umrl s smrtjo, ki je v postavi označena za prekleto. Kajti tega si sploh ne moremo predstavljati.« (Merklein 1997, 84)

24-25 Pavlovo antitetično nizanje argumentov doseže v tej vrstici svoj višek, ko izpostavi novo skupino ljudi, ki jo lahko sestavljajo ljudje tako iz ene kakor iz druge tradicije in s tem tudi iz vseh ostalih. To so *poklicani* (*klētois*), ki presegajo delitev na Jude in Grke in oblikujejo svojo identiteto v odnosu do križanega Mesija. Največji dar, ki so ga verniki sprejeli, je bil prav Božji klic, da bi bili sveti, da ga spoznajo in da živijo z njim v občestvu (*koīnīa*) kot Cerkev (*ekklēsia*) (v. 2,9). Za poklicane pa križ ni več ne prekletstvo ne norost, ni usoda in ne zanikanje življenja, temveč je *Božja moč in Božja modrost*, ki omogoča živeti človeško življenje, ki je kljub trpljenju in preizkušnjam polno in smiselno.¹⁹

Poklicanost – Božji paradoks (1,26-31)

Paradoks križa se pokaže v paradoksu Božjega klicanja. Pavel se trudi to razložiti najprej na primeru Korinčanov samih. Kakor je nerazložljiva Božja ljubezen do človeka, ki se poniža do križa, da bi lahko v celoti dosegla človeka tako v življenju kot v smrti, prav tako je človeško nerazumljiv razlog Božje izvolitve in poklica. Poklicanost Korinčanov je prvi dokaz in konkretizacija delovanja Božje »norosti«.

26 *Glejte namreč, bratje, svojo poklicanost: ni veliko modrih po mesu ne veliko močnih ne veliko plemenitih.*

27 *Nasprotno, Bog si je izbral tisto, kar je za svet noro, da bi osramotil modre. Bog si je izbral, kar je na svetu slabotno, da bi osramotil to, kar je močno.*

28 *Bog si je izbral, kar je za svet preprosto²⁰ in zaničevano, to, kar ni nič, da bi izničil to, kar je.*

29 *da se nobeno meso ne bi ponašalo pred Bogom.*

30 *Zaradi njega pa ste vi v Kristusu Jezusu, ki je za nas postal modrost od Boga, pravičnost ter posvečenje in odkupitev,*

31 *kakor je zapisano: Kdor se ponaša, naj se ponaša v Gospodu.*

26 Ob dokazovanju, kako paradoksalna in torej človeški modrosti nerazumljiva je Božja izbira Korinčanov, Pavel spet pokaže vso svojo retorično spretnost. Nagovori jih z *bratje* in izpostavi njihovo osebno izkušnjo, da bi tako dosegel njihovo večjo zavzetost (*pathos*). Samoumevno spričo darov, ki jih človek ima, duši vero in razgrajuje identiteto. Če se bodo poklicani zavedali, kakšne jih je Bog poklical, bodo lahko tudi

19 O različnih vidkih moči besede križa glej Tretji del (še posebej poglavje Pavlova teologija križa).

20 preprosto db. neplemenitega rodu (agene).

močnejše in bolj svobodno pričevali. Pokaže na tri kategorije med poklicanimi glede na človeške kriterije izobrazbe (modriti/nemodriti), premoženja (močni/nemočni) in stanu (plemeniti/neplemeniti). Med njimi je bilo gotovo nekaj izobraženih in modrih, saj jih opozarja, da lahko *spoznanje napihuje, ljubezen pa gradi* (8,1). Prav tako je bilo gotovo nekaj premožnih in plemenitih, med njimi verjetno na prvem mestu visoki mestni uradnik Erast (Rim 16,23)²¹ in Krisp, visoki uradnik v sinagogi (1,14; Apd 18,8). Gotovo pa je bilo veliko več revnih in malih ljudi, celo sužnjev (7,22). A poklicanost ni pogojena ne z oznanjevalcem ne s poklicanimi samimi, temveč izhaja izključno od Boga samega. Prav to pa odstranjuje tudi vsak razlog za ponašanje, povzdigovanje nad drugimi in za delitev znotraj skupnosti.

27-29 Pavel ponovno naniza vrsto nasprotij, da bi izpostavil milostni, tj. paradoksni princip Božje izvolitve. S trikrat ponovljeno trditvijo *Bog si je izbral (exelektio)* so izpostavljene kategorije, ki so velike v njegovih očeh: to, kar je *noro* (nespametno, nevršč), *slabotno in preprosto*. S svojo izvolitvijo je Bog *osramotil (kataiōsymbē – razveljavil, onesposobil)* modre in močne ter *izničil (katargēsē)* tistega, ki si domišlja, da nekaj je. Ker Božji klic odpravlja vse različne človeške, družbene, socialne, verske, stanovske in druge privilegije, predstavlja temelj človekove svobode in enakopravnosti. Ker Pavel vedno znova poudarja milostni poseg Božjega klica, ki ne gleda na osebo, stan ali moč, ga upravičeno imenujemo za očeta krščanskega univerzalizma, tj. prepričanja, da so vsi ljudje pred Bogom enakopravni in enakovredni. V Kristusu namreč ni ne *Juda ne Grka, ni ne sužnja ne svobodnjaka, ni ne moškega ne ženske, kajti vsi ste eden v Kristusu Jezusu* (Gal 3,28; prim. Kol 3,13). Zato je sleherna oblika človekove prevzetnosti in napuha prazna in nima prepričljivih razlogov.

Kristološki povzetek (v. 30)

30 Pavel v tej sintetični teološki vrstici mojstrsko povzame svoj pogled na Kristusa in odrešenje. Kristusu pripisuje štiri temeljne lastnosti, ki jih je prejel od Boga za *nas (hēmin)*: *modrost (sophia), pravičnost (dikaiosynē), posvečenje (hagiasmōs)* in *odkupitev (apolytrōsis)*. Pavel bi lahko rekel, da je Kristus »pravičen, moder, svet«, vendar na izrazit način poudarja, da je *on sam* »pravičnost, modrost, posvečenje«. Kristus je poenoten z nizom teh temeljnih teoloških pojmov, ki si sledijo od najbolj zunanega, običajnega in vidnega do najbolj notranjega in izvirnega. Nosilni glagol je v obliki »teološkega pasiva« *je postal (egenēthē)*, ki pokaže na Boga samega kot nosilca dejanja. S tem Pavel poudarja, da ima osredičenost Božje in Kristusove skrivnosti ne samo teološke, temveč tudi antropološke posledice. Kristusov križ se osebno dotika vsakega posameznika in ga prevzema – v smislu Pavlove izpovedi: *Skupaj s Kristusom sem krizan; ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni. Kolikor pa zdaj živim v mesu, živim v veri v Božjega Sina, ki me je vzljubil in daroval zame samega*. (Gal 2,19-20)

21 Glej krščanska skupnost v Korintu.

Da je postal Kristus za nas *modrost*, lahko najboljše razumemo prav v kontekstu pisma Korinčanom, saj nikjer drugje nimamo več tako eksplicitne trditve. Pavel Korinčanom jasno predstavi, kako šibka je človeška modrost, ko je treba razložiti temeljna vprašanja človekovega življenja. Čeprav človeka modrost sveta očara, ga lahko tudi zavede (prim. Rim 1,19-32); vodi lahko v prepire in razdore in končno v pogubo. Nova *Kristusova modrost* zajema celotnega človeka v njegovem temeljnem dostojanstvu in usmeritvi. Ta modrost je sposobna vključiti vsako pravo človeško modrost, jo očistiti in usmeriti v človekova končna obzorja. Ta *modrost od Boga* ni sad človeškega prizadevanja *po mesu*, ampak je dar, ki je *položen v človeško meso ob polnosti časov* (Gal 4,4), in nam jo je *Bog razodel po Duhu* (2,10).

Kristus je postal za nas *pravičnost* na križu. Že v Stari zavezi se pojavlja tesna povezava med Božjo pravičnostjo in usmiljenjem: pravičnost Boga se izraža v usmiljenju, ne v enakopravni razporeditvi dobrin. To pa je vidno predvsem v Kristusu na križu: *Ko smo bili še slabotni, je Kristus v času, ki je bil za to določen, umrl za brezbožne ... Krivostus je umrl za nas, ko smo bili še grešniki*. (Rim 5,6-8) Kristusova pravičnost je temelj človekovega upanja za *dan* njegovega končnega prihoda (v. 9; 1 Tes 1,10).

Pavel poudarja, da je Kristus za nas *posvečenje (hagiasmōs – posveteitev, svetost)*, in ne samo *posvečen (hagios – oddeljen, ločen, posvečen)*. Gre za tipični pavlinski izraz, ki ga najdemo v pismih še osemkrat, a se samo tukaj nanaša neposredno na Kristusa. Gre za konkretno delovanje Božje svetosti po Kristusu na človeka. Kristusova svetost, ki je sad njegove daritve na križu, je podelila človeku nov status – postal je *svet, poklican in ljubljen*, kakor imenuje Pavel poklicane v Rimu (1,7). Posvečenje vključuje proces in rezultat, kar pomeni, da smo ga s poklicem prejeli v dar in ga z življenjem *dopolnjujemo* (2 Kor 7,1) po daru Duha, ki nam omogoča, da Gospoda iščemo, ga gledamo in se *spreminjamo v isto podobo* (2 Kor 3,18).

Kristus je postal za nas *odkupitev*,²² kar je prva posledica skrivnosti križa, kjer se je razodela Božja ljubezen – *odkupitev* – za celotno človeštvo. Pavel to metaforo uporablja tudi v izvornem kontekstu, ko Korinčane svati, naj ne zapadejo ponovno v suženjstvo nečistosti, saj so bili *že* odkupljeni za *visoko ceno* (6,20; 7,23), tj. za ceno Kristusove daritve na križu. V Pismu Galačanom je še bolj jasen: *Kristus pa nas je odkupil od preletstva postave tako, da je za nas postal preletstvo*. (Gal 3,13; 4,5) Metaforo bi seveda lahko tudi napačno razumeli, kakor da bi Kristus moral odplačati dolg Bogu za naše dolgove. Te potrebe ni imel niti satan niti ni tega zahtevala judovska postava. Pavel z metaforo *odkupitve* poudarja stanje človeka, njegovo zaslužjenost. Iz te situacije ga lahko reši samo Bog – samo spust Sina v kraljestvo smrti. Ker je Kristus sprejel nase smrt, ni le udeležil odkupitve, ampak je postal odkupitev sama. S tem pa Pavel poudarja tudi univerzalnost odrešitve.

22 Izraz *apolytrōsis*, ki izhaja iz klasičnega trgovskega sveta in se nanaša še posebej na trgovino s sužnji, se od desetih mest v celotni Novi zavezi nahaja 7-krat pri Pavlu (Rim 3,24; 8,23; 1 Kor 1,30; Ef 1,7; 1,14; 4,30; Kol 1,14).

Miran 1

ČLOVEŠKA NEMOČ IN BOŽJA MODROST

I Kor 2

Pavel nadaljuje z argumentacijo osnovne teze pisma v 1,17, o moči Božje modrosti, ki se je razodela po Kristusovem križu. Najprej pokaže na lastno nemoč, s katero je nastopil med njimi, ko jim je oznanjal križanega Kristusa. S sklicevanjem na svojo apostolsko vlogo med njimi (*ethos*) želi Pavel vzpostaviti trden odnos s Korinčani. Hotel je biti v vsem podoben Kristusu, da bi lahko tudi verniki izkusili drugačnost Kristusove moči in modrosti, ki je dopolnila njegovo šibkost. To pa lahko človeku razodene samo Božji Duh, ki ga prejema jo tisti, ki so dozoreli v veri.

Apostol v strahu in trepetu oznanja križanega Kristusa (2,1-5)

- 1 *Tudi jaz, bratje, ko sem prišel k vam, nisem prišel, da bi vam z visokostjo besede ali modrosti oznanjal Božjo skrivnost.*
- 2 *Sklenil sem namreč, da ne bom vedel med vami za nič drugega kakor za Jezusa Kristusa, in to križanega.*
- 3 *In bil sem pri vas v slabotnosti, v strahu in velikem trepetu;*
- 4 *in moja beseda in moje oznanilo nista bila v prepričevalnih besedah modrosti, temveč v izkazovanju Duha in moči,*
- 5 *da se naša vera ne bi opirala na²³ človeško modrost, ampak na Božjo moč.*

1 Božji paradoks, ki se kaže v evangeliju križa (1,18-25) in v izbiri poklicanih, ki jim je bil evangelij oznanjen (1,26-31), doživlja tudi oznanjevalec sam. Kakor evangelij ne potrebuje velikih besed, tako tudi ne potrebuje mogočnih oznanjevalcev, ki bi se zanašali na lastne sposobnosti. Tudi to bi lahko izničilo moč križa, ki je srce oznanila. Zato se Pavel, ki je bil vsekakor nadarjen govornik, zavestno odpove velikim besedam modrosti in vséčnosti. Zavrača človeško modrost v filozofskem smislu, zavrača njen način izražanja oziroma umetnost lepega govorjenja, ki je tipična za klasični grško-rimski svet in ki je je bil tudi sam večš. *Božja skrivnost (mysterion)*²⁴ evangelija nosi svojo lastno moč. Besedo *skrivnost* Pavel verjetno uporablja, da bi nagovoril tiste v skupnosti, ki so že s preveliko naklonjenostjo opazovali razne modrece in misterijske kulte. Čeprav s tem tudi

23 *opirala na db. bila v (e en).*

24 *Različica martyrion – pričevanje.*

tvega, da bi ga napačno razumeli, ker ima ta izraz vsekakor »vonj« po okulturnem, sektaškem, neizrečenem, kar je treba ohranjati zase. Vse dvomljivce želi direktno soočiti z dejstvom, da se morajo opredeliti, in jim hkrati pomagati, da spoznajo, kaj je resnična Božja skrivnost. Za Pavla je evangelijski križ skrivnost Božjega srca, Božje popolne izročitve človeku. To pa je za človeka težko razumljiva skrivnost, ki je bila sicer v oznanilu evangelijskega razodeta, a za dojetje te skrivnosti potrebuje človek pomoč Duha.

2 Izraz *skenil sem (ekrina)* razkriva Pavlovo zavestno odločitev, da opusti klasični način govorenja in oznanjevanja, ki poslušalcev ni predramil in spreobrnil. Verjetno lahko tudi v ozadju tega sklepa vidimo njegovo izkušnjo iz Aten, kjer je prepričal le malo ljudi, čeprav je govoril njihov jezik (Apd 17,32). Oznanilo o križanem Mesiji je gotovo zelo drugačno od človeških pričakovanj in razmišljanj. Zaveda se, da je križ *škandal* tako za Jude kakor za Grke (1,23). S poudarkom, da ne želi *med vami* vedeti ničesar drugega, kakor za Križanega, se nekoliko omeji, da velja odpoved retoričnim prijemom in drugim vsebinam za Korinčane posebno v tem trenutku, ko nihajo in so v nevarnosti, da padejo nazaj v poganstvo. Kasneje se bo razkrilo, da pozna tudi vstalega Kristusa (15,8), in jim bo spregovoril o vstajenju in o moči Kristusovega vstajenja. A razumeli bodo, da je vstali Kristus najprej križani.

3-4 Pavel ne nastopa kot učitelj in učenjak, ampak kot pričevalec dogodka, ki ga je doživel v lastnem življenju. Za oznanjevalca je treba veliko ponižnosti in trdne zasidranosti v Kristusu, da se lahko pokaže tudi v svoji *slabotnosti, v strahu in velikem trepetu*. Razlogov za to je imel veliko, saj so ga na vsakem koraku zalezovali, preganjali in mu nasprotovali (prim. Apd 17,1-15). Posebej ga je moralo boleti sovraštvo Judov, ki so ga imeli za odpadnika. Tudi v Korint, ogromno mesto, polno izprijenosti in intrig, je pripotoval sam in brez spremstva najbližjih sodelavcev, kar bi tudi lahko botrovalo tesnobnim občutkom. V tolažbo mu je gotovo Kristusova beseda, ki ga je v ključnih trenutkih neposredno nagovorila (prim. Apd 18,9; 2 Kor 4,7). Vsekakor njegov strah in trepet nista izhajala iz negotovosti glede evangelijske ali samega sebe, ampak bolj iz njegove želje, da bi se v vsem priličil svojemu Gospodu. Spričo svoje govorniške sposobnosti bi sicer lahko nastopal z veliko samozavestjo, a se je najprej izkazal kot pristen biblični prerok, ki ga ob mogočnem Božjem razodetju, ki mu je bilo zaupano, najprej prevzame *strah in trepet (en phobō kai en tromō)*.²⁵ Zato pozneje tudi sam poziva Filipjane: *s strahom in s trepetom uresničujete svoje odrešenje*. (Flp 2,12) Ob tem pa je vedno znova izkušal, da je lahko njegova šibkost odprt kanal za delovanje Duha.

25 Strah in trepet sta človekov normalni odziv na Božje razodetje; prim. 2 Mz 15,16; 5 Mz 2,25; Iz 19,16; Mr 4,41.

5 V tej vrstici doseže Pavlova argumentacija moči besede Kristusovega križa svoj višek ter jo zaključuje, s tem, ko se s sklicevanjem na *Božjo moč* navezuje na v. 18. Pavlov namen je Korinčanom oznaniti Božjo moč, ki jim jo odpira vera. Prava vera ni samo sad človeških želja in prizadevanja, ampak je dar in odgovor na srečanje z Božjo močjo. Vera se rojeva v izkušnji milosti in izzivov, ki omeščajo človekovo zaverovanost vase. Vera se mora soočiti tudi s paradoksi, ki presenečajo in razbijajo trdne predstave, ki so tako Judom kakor Grkom preprečevale, da bi sprejeli evangelijski. Vera lahko sicer tudi gradi na človeški modrosti, ne more pa biti njena ujetnica. Izkušnja Korinčanov in Pavla samega pričuje, da vere ne more roditi ne razum in ne govorniške spretnosti, ampak le Božja moč, ki se pred modrostjo sveta skriva v norosti križa.

Božja modrost se je razodela po Duhu (2,6-16)

Pavel tukaj spregovori o načinu spoznavanja duhovnih stvari. Bog se človeku želi razodeti, zato je Božje skrivnosti mogoče spoznati, vendar ne na človeški, temveč na duhovni način. To velja tudi za evangelijski križ, ki ga človeška modrost sprva odbija, za duhovne ljudi pa lahko postane nov, rodovitni način gledanja na svet, življenje in Boga. Sprejeti je treba njegovo logiko, njegov način razmišljanja, ki najprej prestraši, a kasneje prinaša sadove.

- 6 *O modrosti pa govorimo med popolnimi; pa ne o modrosti tega sveta niti o modrosti voditeljev tega sveta, ki preminevajo.*
- 7 *Govorimo marveč o Božji modrosti, ki je prikrita v skrivnosti in jo je Bog pred vekom vneprej določil za naše poveljanie.*
- 8 *Te ni spoznal nobeden od voditeljev tega sveta. Kajti ko bi jo spoznali, Gospoda veličastna ne bi križali.*
- 9 *Vendar, kakor je zapisano: »Česar oko ni videlo in uho ni slišalo in kar v človekovo srce ni prišlo, to je Bog pripravil tistim, ki ga ljubijo.«*
- 10 *Nam pa je Bog to razodel po Dubu. Dub namreč preiskuje vse, celo Božje globine.*
- 11 *Kdo od ljudi pa vé, kaj je v človeku, kakor le človekov duh, ki je v njem? Tako tudi tega, kar je v Bogu, ni spoznal nihče, razen Božjega Duha.*
- 12 *Mi pa nismo prejeli duha svetá, ampak Duha, ki je iz Boga, da bi mogli spoznati²⁶ to, kar nam je Bog milostno podaril.*

26 da bi mogli spoznati db, da bi spoznali.

- 13 O tem tudi govorimo, pa ne z besedami, kakor jih uči človeška modrost, ampak kakor jih uči Dub, tako da to, kar je dubovno, razlagamo dubovnim ljudem²⁷.
- 14 Posveten človek²⁸ ne sprejema tega, kar prihaja od Božjega Duba: zanj je to norost in ne more spoznati, ker se to presoja dubovno.
- 15 Dubovni človek pa sam presoja vse, medtem ko njega ne presoja nihče.
- 16 »Kdo je namreč spoznal Gospodovo misel, da bi njega učil?« Mi pa imamo Kristusovo misel.

6-8 Pavel se trudi ponovno razložiti drugačnost modrosti, ki jo oznanja. Zanimivo je, da tukaj v resnici ne uporablja pričakovanega izraza *oznanjati* (*keryssaō*) kot v 1,23 (*oznanjamo Kristusa, križanega*), čeprav govori o istem, ampak rabi navadno besedo *govoriti, reči, pripovedovati* (*laleō*), kar namiguje, da je o tej modrosti z njimi razpravljal, jim jo razlagal in o njej pripovedoval na različne načine. Verjetno so se vsi hitro zavedali, da ne gre za navadno *modrost tega sveta*, o kateri se veliko razpravlja in modruje, ampak je to modrost, ki zahteva sprejetje in predanost. Modrosti križanega Kristusa ni mogoče sprejeti le s človeškim razumom, ampak je pri tem potrebna močna vera. Zato Pavel o tem ne pripoveduje vodilnim oziroma pomembnejšim (*archonion*) tega sveta. Zdi se, da se mu za te niti ne spleča truditi, ker nimajo kakšne posebne teže in *preminevajo* (*katargoumenōn*). Razpravlja s *polnimi* (*teleiois*). Ne gre za elito, ki bi se uvajala v neko ezoterično modrost, ki bi bila drugim vernikom prikrita, ampak za takšne, ki so dovolj pogumni, da začnejo svojo pot v ponižnost križa. Izraz so pogosto uporabljali za opis nekoga, ki je dosegel *zrelost* in pridobil kvalitete, ki so povezane z njo: moč, vrline, modrost, razumevanje, neodvisnost – v nasprotju z otrokom, ki ostaja odvisen od drugih. Tisti, ki se navezujejo na razne pridigarje in modrece, ne kažejo zrelosti, ki je potrebna za sprejetje oznanila o križu.

7-8 Ponovno poudari, da govori o Božji modrosti, in ne o človeški. Ta je *prikrita v skrivnost* (*en mysteriō*), kar spet ne pomeni, da gre za neko misterijsko skrivnost v grškem pomenu besede, ki bi Bog skrival in zapiral pred človekom, ampak je to skrivnost, ki je enostavno drugačna od človeškega razuma in jo lahko človek spozna zgolj po Božjem razoderju (prim. Lk 8,10; Kol 1,26-27). Beseda skrivnost je torej tukaj rabljena v judovskem smislu, kjer je skrivnost Božjega načrta za njegovo ljudstvo razodeta beseda, ki jo prejemajo preroki, da jo v njegovem imenu razglasijo

27 ljudem dodano. Gre za težko razumljivo besedilo (*pneumatikais synkrinantes*), ki ga je mogoče prevedeti tudi: *razlagati duhovne reči na dubovni način*. Termin *pneumatikais* lahko nameramo beremo v moski obliki (*duhovni ljudje*, kot v 2,15; 3,1) ali kot srednji spol (*duhovne reči*). Varianta vatikanskega kodeksa (B), ki ima namesto *pneumatikais* prislov *pneumatikos* (*duhovno, na duhoven način*), je manj verjetna.

28 posveten človek db. *duseven človek* (*psychikos anthrōpos*), v pomenu zgolj naraven, mesen, čuten človek (prim. 3,1-3), ki se ne pusti voditi Božjemu Duhu.

ljudem. Pavel s tem, da Kristusa in oznanilo o njem posredno označi za *mysterion*, dodaja besedi pomen, ki je zelo oddaljen od grške ezoterične prakse, saj gre tukaj za skrivnost osebe, ki želi biti razodeta vsem. Je Božji dar človeštvu. Bil je čas, ko je bila skrita v Božjem srcu, ko je šlo človeštvo skozi noč, ki jo je prinesel greh, v Kristusu pa se *zdaj razodela njegovim svetim* (Kol 1,26). Kasneje bo Pavel to skrivnost opisal kot bogastvo in preobilje, kot vir nenehne rasti in izpopolnjevanja za vernike, *da bi se izpolnili do vse Božje polnosti* (Ef 3,18-19; Kol 1,26-27; 2,2-3). Govoriti o tej modrosti pomeni deliti z Duhom napolnjen vpogled v vero, nekaj, česar naj bi bil v veri sposoben vsak kristjan, ki je odprl Svetemu Duhu. Voditelji tega sveta to niso bili, zato se niso zavedali prave Jezusove skrivnosti, kar je ugotovil že Jezus sam, ko je prosil zanje, *saj ne vedo, kaj delajo* (Lk 23,24). Tako lahko ostane Božja skrivnost v križu človeku prikrita.

Talni mozaik iz rimske vile z upodobljenim obličjem Dinozija, grškega boga vina, plodnosti in veselja iz druge polovice 2. st. (hrani arheološki muzej v Korintu).

Vir: ancientrome.ru

9-12 Da bi lažje opisal, kako se dogaja proces razodevanja neizrekljive Božje skrivnosti, ki je *oko ni videlo in uho ni slišalo*, se Pavel naslanja na besede prerokov, ki pa jih ne navaja dobesedno. Navaja Mojzesove besede, ko graja ljudstvo, ki kljub tolikim milostim in znamenjem Boga ni prepoznalo: *Toda Gospod vam do tega dne ni dal srca, da bi umeli, oči, da bi videli, in ušes, da bi slišali.* (5 Mz 29,3) Tako tudi verniki brez Svetega Duha Božjih skrivnosti ne morejo popolnoma razumeti. Najbližje besedilo je Izaijevo: *Od vekomaj se ni slišalo, uho ni zaznalo, oko ni videlo Boga razen tebe, ki bi kaj storil za tistega, ki ga čaka.* (64,3) Pavel je pri tem spremenil besedo *čakati v ljubiti*. Izaijevo besedilo namreč govori o bodočih dejanjih, ki jih ljudje pričakujejo, Pavel pa govori o darovih, ki so bili skriti v preteklosti, a so sedaj v Kristusu po Duhu razodeti (v. 10) in nanje ni treba več čakati, temveč jih le ljubiti. Gre predvsem za »skrivnost«, da je *Bog tako ljubil svet, da je poslal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak bi imel večno življenje* (Jn 3,16). To je skrivnost Božje ljubezni, ki jo lahko sprejme samo človek, ki ljubi. *Njim, ki ljubijo*, pravi Pavel, *ise pripomore k dobremu* (Rim 8,28). Za kristjana je tako ljubiti in verovati ne ločljivo povezano. Pri tem pa potrebuje darove Svetega Duha, ki z Božjo lučjo osvetljuje zgodovinske dogodke, da jih lahko prepozna kot Božje razodetje. Sveti Duh vernika odpre za Jezusov dar, zato *nihče ne more reči: »Jezus je Gospod«, razen v Svetem Duhu.* (12,3; prim. Jn 14,26; 15,26; 16,13) Duh lahko to stori, ker meri in *preiskuje (erauna) vse*, kakor preiskuje Sveto pismo ali človeško srce (Rim 8,27; Jn 7,52; 1 Pt 1,11; Jer 17,10), da se pride do njegove zadnje skrivnosti: do ljubezni in do Boga. Sveti Duh osvetljuje vse kotičke srca in tisti, ki ljubijo Boga, se tega veselijo, ker lahko tako sebe in Boga v resnici spoznajo. Ko Pavel pravi, da Duh preiskuje celo *Božje globine* (v. 10c), je tudi to treba razumeti v smislu razodevanja Božjih globin verniku, in ne tako, da bi Duh raziskoval Boga, kakor da bi mu bil nekaj tujega. Zdi se, da je za Pavla tisto najgloblje, kar Duh iz Božjih globin prenaša v človekovo srce, prav resnica, da je Bog človeku Oče: *Bog poslal v naša srca Duha svojega Sina, ki kliče: »Aba, Oče.«* (Gal 4,6; Rim 8,15-16), kar tudi pomeni, da smo mi njegovi otroci. Tudi to, da lahko človek spozna ta dar milosti, mu omogoča Duh, ki mu ga Bog podarja (v. 12). Samo Duh, ki je od Boga, daje človeku nadnaravno razumevanje, po katerem smo pritegnjeni v Božje samorazumevanje Svete Trojice.

13-15 Pavel še enkrat poudari, da o *duhovnih stvarih (pneumatika)* ne more govoriti z besedami, ki jih uči človeška modrost, ampak z besedami, ki jih uči Duh. Duhovne resničnosti je možno opisovati samo z duhovnimi izrazi. *Duhovni ljudje (pneumatikois)* so zreli in dorasli kristjani, ki se dajo voditi Božjemu Duhu ne le z uporabo milostnih darov ali karizem, ki jih imajo Korinčani tako v čišlih, ampak tudi prek konkretne vsakdanje hoje po poti kreposti. Takrat v njih zorijo in se dopolnjujejo sadovi Duha (Gal 5,22-23). Na žalost se mnogi

korintski kristjani še vedno obnašajo kot *naravni* ljudje oziroma kot *duševni človek (psychikos anthrōpos)* (v. 14a). Izraz v Pavlovem smislu najbolj prevedemo s *posvetnim človekom*. Gre za človeka, ki Kristusa še ni v resnici spoznal, ki živi, kot je živel pred spreobrnjenjem, to je po modrosti sveta. Takšnega »naravnega« človeka poganja zgolj duša (*psychē*), tj. njegova volja in razum, zato razmišlja in deluje samo na razumski in čustveni način, zaprt pa je za dimenzijo duha (*pneuma*). V Pavlovi misli je namreč človek sestavljen iz treh razsežnosti: telesne (*sōma*), duševne ali umske (*psyche*) in duhovne (*pneuma*). Prav človeški duh (*pneuma*), ki je v človeku, je stična točka z Božjim Duhom (*Pneuma*), ki ga Bog podarja človeku, da ga prenavlja, posvečuje in razsvetljuje. Božji Duh seveda ne deluje samo na človekovega duha, temveč na človeka kot celotno bitje. Celotni človek je povabljen na pot dovršitve in vstajenja (15,44-49). *Duhovni človek (pneumatikos)* pa ima sposobnost, s katero lahko presoja ne le stvari Duha, ampak tudi vse ostalo (v. 15). Posledično ni podrejen sodbi nikogar. To ne pomeni, da je duhovni človek nad kritiko pravil skupnosti ali avtoritete. Pavel kritizira Korinčane prav zato, ker se ne podreajo avtoriteti, ki je bistven vidik duhovnosti. Duhovni človek je mišljen spet kot zrel, v Kristusu dorasel kristjan, ki ga naravni človek, ki nima luči Duha, ne more soditi. Ker nima duha, tudi nima uvida v duhovnega človeka.

16 Pavel se v zaključni vrstici spet samo približno naslanja na Izaija 40,3 (*Kdo je določil Gospodovega duha in ga kot njegov svetovalec poučil?*), da pokaže, kaj lahko Korinčani dosežejo, če bodo razmišljali na Kristusov način. Retorično vprašanje, ki ga zastavlja, pričakuje nikalni odgovor: nihče ni spoznal *Gospodove misliuma*. Pri tem zamenja izraz *duh (pneuma)* z *umom* ali *mislijo (nous)* in se od Duha, ki je vir spoznanja, prestavi h Kristusu (*Mi pa imamo Kristusovo misel um*). *Um* pomeni sposobnost misli, ki vključuje izbiranje, primerjanje, ocenjevanje, razvrščanje in urejanje, oblikovanje konceptov in posameznih sodb ter tako omogoči izražanje skrivnosti v človeškem jeziku. Božji um je v polnosti tudi v Kristusu, človeku pa ga posreduje Sveti Duh. Zato lahko tudi človek ob pomoči Gospodovega Duha, ki oblikuje njegov um, Božjo modrost spoznava in jo posreduje. Duh ne podcenjuje človekovega uma in moči govora (14,1-33), ampak ga usmerja in transformira. Sveti Duh preobraža človekov um in mu omogoči, da vse umeva – misli – na Kristusov način, z njegovim umom. To pomeni, da sebe, druge in celotno stvarstvo gleda in presoja v luči Očetove ljubezni in želje, da se vse združi z njim. To pa je cilj, ki v tem življenju ni nikoli dokončno dosežen. Zato Pavel Korinčane na koncu spodbuja: *ise bolj napredujte v Gospodovem delu.* (15,58)

BOŽJI SODELAVCI IN BOŽJA NJIVA

I Kor 3

Po teološki razpravi o križu in o modrosti v prvih dveh poglavjih se Pavel ponovno obrne na konkretno življenje v skupnosti, kjer je že premočno navzoča posvetna modrost. Povabljeni so k novemu načinu življenja, ki se dogaja takrat, ko sprejemajo modrost križa in se pustijo preobražati Duhu, ki jih uvaja v Kristusovo misel. Razdori in rivalstva med njimi kažejo, da modrosti križa še ne razumejo in da ne zaznavajo duhovne modrosti, ker so še duhovno nezreli, nedorasli v Kristusu. Pavel razvije neke vrste teologijo apostolskega učenja, ko pokaže na pravo vlogo učitelja, ki je zgolj Božji sodelavec, ne temelj in vir učenja, ki je Božja modrost, ter na cilj poučevanja, ki je izgrajevanje Božje Cerkve. Cerkev ni le družabno zbirališče, ampak Kristusovo telo, živ in med seboj povezan Božji organizem, ki ga Pavel v tem poglavju predstavi z metaforami Božja njiva, Božja zgradba in Božji tempelj.

Drža pravega apostola (3, 1-9)

- 1 *In jaz vam, bratje, nisem mogel spregovoriti kot duhovnim, ampak kot mesenim²⁹, kot nedoraslim v Kristusu.*
- 2 *Mleka sem vam dal piti, ne krepke jedi; niste je namreč še zmogli; pa tudi zdaj je še ne zmorete,*
- 3 *še ste namreč meseni³⁰. Dokler sta namreč med vami zavist in prepir, mar niste meseni, mar ne ravnate po človeško?*
- 4 *Kadar namreč kdo pravi: »Jaz sem Pavlov«, drug pa: »Jaz sem Apolov«, – ali niste zgolj³¹ ljudje?*
- 5 *Kaj je vendar Apolo? In kaj je Pavel? Služabnika sta, po katerih ste prejeli vero: vsak, kakor mu je dal Gospod.*
- 6 *Jaz sem posadil, Apolo je zalil, Bog pa je dajal rasti:*
- 7 *tako ni nič tisti, ki sadi, ne tisti, ki zaliva, ampak tisti, ki daje rasti, Bog.*
- 8 *Tisti pa, ki sadi, in tisti, ki zaliva, sta eno; vsak pa bo prejel svoje plačilo po svojem trudu:*
- 9 *Božja sodelavca sta namreč, vi pa ste Božja njiva, Božja zgradba.*

²⁹ mesenim (sarkinois): izraz ni negativen, ampak poudarja zgolj materialno-človeško plat človeške narave; takšna oseba je še nedorasla, otroška.

³⁰ meseni (sarkikoi): izraz močnejše poudarja grešno st. človeške narave; takšna oseba je zakrknjena, omejena zgolj na človeško in zaprta Duhu.

³¹ zgolj dodano.

1-2 Pavel Korinčane najprej spomni na svoje prvo srečanje z njimi. Spomniti se morajo, kakšni so bili na začetku, ko še niso ničesar vedeli o Kristusu in so bili popolnoma potopljeni v miselnost sveta. Bili so še čisto *meseni (sarkinois)*, nezreli in otroški, zato jim je Pavel tudi govoril na bolj »otroški« oziroma naraven ali mesen način. Ni jim še mogel govoriti kot duhovnim (*pneumatikois*). Pomembno je prepoznati Pavlovo besedno igro, ki jo mojstrsko izpelje. Izraz *sarkinos*, ki ga tukaj uporablja, pomeni sicer mesen, a ne v negativnem pomenu, kakor bo pomenila podobna beseda v v. 3 (*sarkikos*). Gte preprosto za človeško snov, ki je nekaj naravnega in primarnega. S to besedo je opisan človek, ki je še dojenček ali otrok, »kepa mesa«, neoblikovan, nezrel in nedorasel. Takšni *otroški, nedorasli (nēpious)* v Kristusu so bili Korinčani, ko jih je pred približno štirimi leti prvič obiskal. Gotovo lahko razumejo, da jim je moral takrat govoriti na drugačen način. Takrat jih je hranil kot otroke z mlekom, in ne s »pravo« jedjo. Vedel je, da še niso sposobni sprejeti več kot elementarne resnice vere. Očitno je podobno na začetku nastopal tudi drugje. V Pismu Tesaloničanom opiše tak pristop na zelo občuten način: *Med vami smo nastopili z isto ljubeznivostjo. S prav takšno toplino, s kakšno mati neguje svoje otroke, smo vam hoteli dati ne samo Božji evangelij, ampak tudi svoje življenje, in sicer zato, ker ste se nam priljubili.* (1 Tes 2,7-8) Po tolikih letih Pavel z zaskrbljenostjo ugotavlja, da še vedno ne zmorejo krepke hrane (v. 2c).

3-4 Kadar je namreč med njimi *zavist in prepir (zēlos kai eris)*, dokazujejo, da so še vedno posvetni in zelo človeški, da še nimajo Kristusovega Duha, da so še *meseni (sarkikos)*. Izraz ima tukaj očitno negativen prizvok in kaže na njihovo trdovratnost in zaprtost pred Duhom. Beseda *meso (sarx)*³² je pri Pavlu pogosto sinonim za človeško grešnost. Ko se torej Korinčani še vedno zavistno prepirajo med seboj, kdo ima boljšega učitelja, dokazujejo, da so še zelo *človeški (anthrōpōi)* (v. 4b). Tudi ta beseda je v tem odlomku rabljena v slabšalnem pomenu, kot nekaj Bogu nasprotnega. Prav zaradi nevarnosti, da bo njihovo meseno življenje razbilo občestvo (*koinōnia*) Cerkve, ki je Kristusovo telo, in se bodo ponovno stopili s poganskim okolico, se je Pavel odločil, da jim napiše pismo (1,11).

5-8 Retorična vprašanja kažejo na veliko apostolovo odločnost, da jih odvrne od herezije malikovanja raznih učiteljev in nauk. Že z izbiro vprašalnice *kaj (ti), in ne kdo (pon)*, dovolj jasno izrazi svoj negativen odnos do kulta osebnosti. Vsi oznanjevalci so samo *služabniki (diakonoí)*, orodja v Božjih rokah, po katerih so bili pripeljani k veri. Gotovo nimajo vsi enakih talentov in sposobnosti, kar pa je nepomembno, ker je vsakemu Gospod s poklicem dal tudi potrebne darove. Prišli in odšli so kot delavci v vinogradu, nekdo je sadil, drugi zalival, a edino Bog je vedno navzoč in zagotavlja rast. Delavci so si med seboj enaki, ne glede na to, kako uspešni so v človeških očeh. Plačilo bo vsak prejel ne glede na učinek svojega

32 Beseda *sarx* ima pri Pavlu širok pomen. Pogosto z njo opisuje človeka v njegovi naravni, fizični in vidni eksistenci, kolikor je slaboten in vezan na zemljo (Kol 3,5), kot naravno bitje, ki se pred Bogom zapira v svoj svet (1 Kor 1,29; Rim 8,5) in mu zato postaja tuj (Rim 8,8). V Gal 5,19-21 so naštetja *zla dela mesa*. Vsihli označuje *sarx* človeka, kolikor v njem gospodujejo naravna, zemeljska nagnjenja. *Sarx* je človek v nasprotju z Bogom in podrejen temu, kar ga odteguje od Boga. Več o tem glej v Tretjem delu.

dela, ampak glede na zvestobo svoji pripadnosti Gospodu. Sodbo o njihovem delu naj prepustijo Bogu. Osredotočijo naj se samo nanj kot edini in pravi vir vsega, saj pripadajo njemu tako oznanjevalci kakor verniki.

9 Odlomek zaključí s tremi podobami, ki jih bo Pavel razložil v nadaljevanju. Sebe in Apola predstavi kot *Božja sodelavca (Theou synergos)*. Izraz mu je zelo ljub (1 Kor 1,24; Kol 4,11; Flm 1,24) in razodeva njegovo skromnost in iskreno veselje ter hvaléžnost, da sme sodelovati pri oznanjevanju evangelija, ki je v resnici Božje delo. Vernike pa predstavi kot *Božjo njivo (Theou geōrgion)* in *Božjo zgradbo (Theou oikodomē)*. S tema metaforama opiše glavne vrvine oznanjevalno-pastoralnega dela, kjer se prepletata tako vidik rasti, ki jo daje Bog, kot vidik sodelovanja sodelavcev, ki je pri gradnji objekta nujno.

Božje delo (3,10-23)

10 *Po Božji milosti, ki mi je bila dana, sem kot moder gradbenik postavil temelj, drug pa zida nanj. Vsak pa naj gleda, kako nanj zida.*

11 *Druga temelja namreč nihče ne more postaviti namesto tistega, ki je že položen, in ta je Jezus Kristus.*

12 *Če pa kdo na ta temelj zida zlato, srebro, drage kamne, les, seno, slamo,*

13 *bo delo vsakega postalo vidno, dan ga bo namreč razkeril, ker se bo razodelo v ognju; in kakšno je delo vsakega, bo preveril ogenj.*

14 *Če bo delo koga, ki je zidal na temelju, ostalo, bo prejel plačilo;*

15 *če bo delo koga zgorelo, bo utrpel škodo, sam bo sicer rešen, vendar tako, kakor skozi ogenj.*

16 *Ali ne veste, da ste Božji tempelj in da Božji Duh prebiva v vas?*

17 *Če kdo uničuje Božji tempelj, bo Bog uničil njega: Božji tempelj je namreč svet, in takšni ste vi.*

18 *Nihče naj se ne varna: če kdo misli, da je med vami moder na tem svetu, naj postane nor, da bo postal moder.*

19 *Kajti modrost tega sveta je norost pri Bogu. Zapisano je namreč: Ujame modre v njihovih zavijahnosti;*

20 *in spet: Gospod pozna misli modrih; ve, da so prazne.*

21 *Zato naj se nihče ne ponosa z ljudmi! Vse je namreč vaše:*

22 *ali Pavel ali Apolo ali Kefa ali svet ali življenje ali smrt ali sedanje ali prihodnje; vse je vaše,*

23 *vi pa Kristusovi, Kristus pa Božji.*

10-15 Pavel se zaveda, da je njegov poklic oznanjevalca evangelija nezaslužena Božja milost (*charis Theou*) (15,10; Rim 1,5; 12,3; 15,15; Gal 1,15-16; 2,9), ki mu vedno daje moč, da vzdrži ob nasprotovanjih. Hvaležen je tudi za svojo vlogo *mo-drega gradbenika* (*sophos arhitekton*), ki je položil temelje korintske krščanske skupnosti. Na to je ponosen (9,1), vendar jih ne želi in ne sme vezati nase. On je svoje delo opravil, sedaj so na delu drugi. Sviri jih, naj se zavedajo velike odgovornosti in naj svoje delo jemljejo resno. Vsak, ki gradi, bo odgovoren za kvaliteto svojega dela. Bog je namreč tisti, ki bo presojal delo vsakega. Kar se mu zdi edino vredno poudarjati, je to, da je *temelj* (*themelion*) stavbe Cerkve lahko samo Kristus (v. 11), ki ga nihče in nič ne more nadomestiti, saj je že položen. Ta trditvev že pripravljaja zaključno izjavo odlomka (v. 23) in tako razkriva njegovo glavno vsebino.

16 Z neposrednim retoničnim vprašanjem preide Pavel od razlaganja podob k aplikaciji in učenju: *Ali ne veste (ouk oĩdate)*.³³ Korinčani bi se morali zavedati svoje identitete in narave Cerkve, v katero so bili poklicani. Oni so Božji tempelj (*naos Theou*). Ta izjava, ki je odmev uvodnega pozdrava, ko jih imenuje *Božja Cerkev* (1,2), je morala biti tako za Jude kot za pogane zelo pretresljiva. Judovski kristjani so dobro poznali veličastnost jeruzalemskega templja, ki si ga je sam Bog izbral za svoje prebivališče (prim. 1 Kr 8). Tudi poganski templji so zbujali občudovanje in navadni ljudje so se lahko zbirali samo pred njimi. Sedaj so oni sami postali tempelj, ker se je po krstu v njih naselil Božji Duh. S tem se uresničuje preroka napoved o novi zavezi, ki jo bo Bog sklenil s svojim ljudstvom: *Svojega duha denem v vašo notranjost in storim, da se boste ravnali po mojih zakonih, se držali mojih odlokov in jih izpolnjevali.* (Ezk 36,27; prim. 37, 27-28; 2 Kor 6,16; Ef 2,20) Ta podoba se tukaj nanaša na Cerkev, v 6,19 pa z njo spregovori o telesu krisnjana (6,19). Krščansko občestvo (*koinōnia*) in posameznik sta sveto prebivališče, kjer prebiva Bog, ki se je sam v Kristusu naredil človeku dostopnega.

17 Uničenje ali onečaščenje templja velja v judovstvu poleg bogokletja za največje bogoskrunstvo, ki zasluži smrt, kar je izkusil tudi Jezus sam (Mt 26,59.66). Primerjava med uničenjem templja in razprtijami v skupnosti se je morala poslušalcem zdeti pretirana in pretresljiva. Pa vendar Pavel misli prav na to. Razdori pomenijo ločitev od *temelja*, ki je Kristus, brez njega pa skupnost ni več Cerkev.

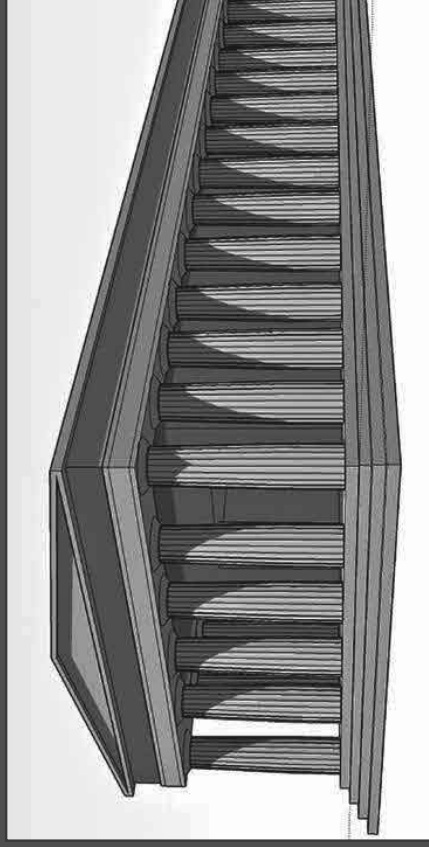
18-20 Pavel se vrne k nasprotju med modrostjo sveta in norostjo križa, ki se izkaže za pravo Božjo modrost (1,18-25). Tistim v skupnosti, ki so se imeli za modre in razsvetljene, svetuje, naj postanejo *nor* (*mōros*), da bodo zares *modri*, naj torej sprejmejo logiko križa. Pri dokazovanju te izjave postopa Pavel spet kot judovski pismouk, ki ob ključni besedi poveže več različnih navedkov, ki drug drugega dopolnjujejo in dajejo nov pomen.³⁴ V v. 19b-20 poveže citat na podlagi skupne

33 Z vprašalnico *ouk oĩdate* Pavel pogosto začne svoje učenje (5,6; 6,2.3.9.15.11; 9,13.24; Rim 6,16; 11,2). Gre za klasično retonično obliko *diatribe* (dnamitična oblika poučevanja prek zastavljanja vprašanih navideznim sogovornikom).

34 Pavel pogosto uporablja judovsko metodo razlaganja Svetega, imenovano *gezera shawa*, kar pomeni spletenje različnih citatov, ki so si v nečem sorodni; lahko gre za zelo preprosto analogijo besed, ki so si fonetično ali pomensko podobne; njihove povezave ustvarjajo nove vsebine. Pavel prihaja na ta način do kristološke interpretacije Stare zaveze. Eno prvih načel judovske hermenevtike je, da se posamezni svetopisemski odlomek najbolje razlaga z drugim svetopisemskim odlomkom.

besede *modri*: *Ujame modre v njihovi zvijačnosti* (Job 5,3) in *Gospod pozna misli modrih; ve, da so prazne* (Ps 94,11). Pri tem citate nekoliko prilagodi. Tako zamenja *človekove misli* v Psalmu z *mislimi modrih* ter ustvari povezavo tudi med Jobom in Ps 94,11. Ker Pavel Jobov citat uvede na splošno z besedami *zapisano je namreč*, osnovna ideja o vzvišenosti Božje modrosti nad človeško ni omejena z identifikacijo na en sam specifičen odlomek, temveč lahko vključi tudi odmeve v številnih drugih besedilih Stare zaveze, ki podobno govorijo o Božjem spodkopavanju človeške modrosti (prim. Jer 8,9; Sir 19,23.25; 21,12). S tem Pavel potrdi izjavo v 1,20, da je Bog z močjo *besede križa* izpolnil obljubo o premoči Božje modrosti, sicer označene za norost, nad modrimi tega sveta.

21-23 Pavel sklene svoj govor s sklepnim pozivom raznim učiteljem, *naj se nihče ne ponaša z ljudmi* (v. 21) Ključna beseda *ponašati se* (*kauchastai*) povezuje odlomek z zaključkom argumentacije o moči Božjega klica po besedi križa v 1,29.31: *da se nobeno meso ne bi ponašalo pred Bogom ... Kdor se ponaša, naj se ponaša v Gospodu.* Pavel tako z biblično argumentacijo pokaže na absurdnost ravnanja nekaterih v skupnosti, saj je v luči celotnega razodetja popolnoma jasno, da je vsako ponašanje človeka pred Bogom docela neutemeljeno in lahko vodi samo v razpad, ker ni navdihnjeno od Božje besede. Želi jim pomagati do novega, bolj perspektivnega in

Rekonstrukcija Apolovega templja v Korintu. Zgrajen je bil v dorskem slogu in je meril 53 metrov v dolžino (15 stebrov) in 21 metrov v širino (6). Vsak stebel je bil narejen iz enega samega kosa kamna in je meril 7 metrov v višino in imel 1,7 metra premera. Pawzanij, starogrški pisec, popotnik in geograf, poroča, da je v templju bil bronast kip Apola.

Vir: cryptotheology.wordpress.com

teološko utemeljenega pogleda – *Vse je namreč vaše*. To mora biti njihovo upanje in njihov program. Bog jim je v Kristusu že vse podaril, zato so lahko osvobojeni vsakega strahu zase in vsake potrebe po rivalstvu. Želi spremeniti logiko Korinčanov, ki mislijo, da morajo pripadati enemu ali drugemu učitelju. Učitelji pripadajo njim, ne ljudje učiteljem, ker so tudi ti samo služabniki evangelija, ne pa voditelji nasprotujočih si moštev. Pripadnost Kristusu jih bo osvobodila teh razdirajočih vzgibov in jih poenotila za bistveno, da bodo lahko živeli *novo življenje*. Pavlov poziv je tako podoben Kristusovemu v Govoru na gori: *Iščite najprej Božje kraljestvo in njegovo pravičnost in vse drugo vam bo navrženo*. (Mt 6,33)

Miran 3

SLUŽABNIKI IN OSKRBNIKI

I Kor 4

Pavel ponovno spregovori o razdeljenosti med krisijani v korintski skupnosti, ki se združujejo ob raznih voditeljih. Edini učitelj je Kristus, oznanjevalci pa so lahko samo njegovi služabniki. Predstavi kriterije za opravljanje apostolske službe in pri tem ponovno pokaže nase, ki je zaradi Kristusa postal *smet sveta in odpadek od vseb*, da bi lahko v vsem pričeval zanj.

Apostol se izroča Gospodu (4,1-5)

- 1 *Tako naj nas ima vsakdo za Kristusove služabnike, za oskrbnike Božjih skrivnosti.*
- 2 *Seneda se od oskrbnikov zahteva, da se vsak izkaže zvestega.*
- 3 *Meni pa je prav malo mar, če me sodite vi ali kakšno človeško sodišče, pa tudi sam se ne sodim.*
- 4 *Ničesar sicer nimam na vesti, vendar zato še nisem opravičen. Gospod je tisti, ki me sodi.*
- 5 *Zatorej ničesar ne sodite pred časom, dokler ne pride Gospod, ki bo tudi osvetlil, kar je skrito v temi, in razkril namene src. Takrat bo vsak prejel hvalo od Boga.*

1-2 Pavel opiše sebe kot oznanjevalca, ki se popolnoma izroča njemu, ki ga je poklical in ga pošilja, to je Kristusu in Bogu samemu (3,23). Naziv *služabnik* (*hypéretas*), ki ga srečamo pri Pavlu samo na tem mestu, je veljal za služabnika in pomočnika najnižje vrste, ki je tistemu, ki ga pošilja, popolnoma podrejen.³⁵ Razodeva tako njegovo ponižnost kakor tudi veličino oznanila, ki mu sme služiti. Oznanjevalci v prvi Cerkvi s Pavlom na čelu so sami sebe razumeli predvsem kot *služabnike besede* (prim. Lk 1,2; Apd 26,16). Hkrati so se označili tudi za *oskrbnike* (*oikonomos*) ali *upravitelje* zaupanega jim oznanila. Naziv se povezuje predvsem z oznanjevanjem evangelija (9,17; Gal 4,2; Tit 1,7). Vsak oznanjevalec se zaveda odgovornosti, da je kot skrbni upravitelj odgovoren gospodarju in zavezan skrbi za blagor tistih, ki so mu zaupani. V evangeliju, ki ga označja, se po Gospodovem Duhu razodevajo *Božje skrivnosti* (*mysterion theou*), ki so bile prej skrite, zdaj pa so se v Kristusu razodele (2,1.7). Izraz *mysterion* je bil naslovljenecem dobro poznan, saj so Grki z njim poimenovali različne kulte, razne izreke in prerokbe. Njegovo oznanilo razkriva, da je resnična in najpomembnejša skrivnost prav Božji načrt odrešenja vseh po Jezusu Kristusu. Od oskrbnika tako velikih skrivnosti se pričakuje, da je gospodarju popolnoma zvest in lojalen (prim. Lk 12,42; 16,1).

³⁵ Glede *hypéretés* (pomočnik, služabnik, pomožni delavec) glej Mt 5,25; 26,58; Mr 14,65; Lk 4,20; Apd 5,22; 26,16.

3-4 Pavel zelo odločno poudari, da mu ni mar za človeško sodišče, tj. če ga sodijo ljudje, temveč se popolnoma podreja Gospodu, ki ga bo sodil, ko bo prišel njegov dan (1.8), ko bo po Kristusu Bog sodil vsemu svetu (Apd 17,31). Kar se tiče označevanja, ima mirno vest.³⁶ Sicer se zaveda, da ni opravičen (*dedikaiōmat*),³⁷ da torej ni brez grehov in napak, vendar je miren, ker ga bo sodil Gospod, ki mu je predan in mu popolnoma zaupa.

5 Korinčane poziva, naj bodo previdni pri presojanju njegovega oznanila. Ni-česar naj ne sodijo brez končne – eshatološke perspektive. Izraz *pred časom* (*pro kairois*) namiguje na končni Kristusov prihod, ko bo on sam osvetlil, kar je skrivno v temi, in razkril namene sv. Pavel spet mojskiško izpelje retorično figuro simetričnega paralelizma, kjer s prvo, metaforično frazo (tema/luč) interpretira drugo, realistično (namen srca). S tem ustvari prehod od konkretnih, relativnih sodb k splošnemu, absolutnemu presojanju. Konkretni dogodek lahko prav presojam samo v luči absolutnega in univerzalnega, hkrati pa mora vsak konkretni dogodek odsevati luč večnega. Pavel podobno navaja tudi v 2 Kor 5,10: *Vsi se bomo namreč morali pojaviti pred Kristusovim sodnim stolom, da bo vsak prejel plačilo za to, kar je v zemeljskem življenju delal, dobro ali slabo.*

Apostol kot oskrbnik Božjih skrivnosti (4,1-13)

- 6 *To pa sem, bratje, obrnil nase in na Apola zaradi vas, da bi se na naju naučili, kaj pomeni: Ne prek tega, kar je napisano; naj se nihče ne ponaša v prid enega proti drugemu.*
- 7 *Kdo te namreč presoja? Kaj pa imaš, česar bi ne prejel? In če si prejel, kaj se ponašaš, kakor da nisi prejel?*
- 8 *Že ste nasičeni, že ste obogateli, brez nas ste zakraljevali. O da bi res zakraljevali, da bi lahko tudi mi z vami zakraljevali.*
- 9 *Menim namreč, da je Bog nas apostole postavil na zadnje mesto, kakor na prag smrti, saj smo postali predstava za svet in za angele in za ljudi;*
- 10 *mi mi nori zaradi Kristusa, vi pa v Kristusu razumni; mi slabotni, vi pa močni; vi slavni, mi pa zaničevani.*
- 11 *Prav do te ure smo lačni in žejni, goli in pretepeni ter brez doma.*

36 Izraz *synēdeísis* pogosto srečamo pri Pavlu (8.7.10.12; 10.25.27.28.29; Rim 2,15; 9,1; 13,5; 2 Kor 1,12; 4,2; 5,11 in dr.) in pomeni človekovo najgloblje notranje presojanje, ki pa ga navdihuje in presoja Božja sodba.

37 Izraz *dedikaiōmat* tukaj nima klasičnega pavlinskega pomena *biti opravičen* po veri v Kristusa, ne pa po delih postave (prim. Rim 3,20.24,28 in dr.; Gal 2,16-17; 3,8.11.24; 5,4; tudi v 1 Kor 6,11).

- 12 *Izčrpani smo, ker delamo z lastnimi rokami. Kadar nas sramotijo, blagosloabljam, kadar nas preganjajo, prenušamo,*
- 13 *kadar nas obrekujejo, molimo zanje. Postali smo kakor smeti sveta, odpadki od vseh, vse do zdaj.*

6 Pavel s frazo *to sem obrnil* (*meteschēmatiza*) nase in na Apola zaradi vas, pove, da ima predhodna argumentacija paradigmatični pomen, iz katere se bodo lahko Korinčani učili. Želel je pokazati, da med Apolom in njim ni težav, da ga njuna različnost ne moti, problematičen pa je odnos Korinčanov do njiju. Fraza: *Ne prek tega, kar je napisano*, ki je bila verjetno priljubljen slogan med Korinčani, poziva, naj ne podležejo napuhu. Na kaj konkretno se nanaša, ni popolnoma jasno.³⁸ Ker Pavel v tem pismu zelo pogosto navaja Sveto pismo in so se vsa navajanja doslej nanašala na odnos med Božjo in človeško modrostjo, gre najverjetneje tudi tokrat za poziv k pravilni interpretaciji Svetega pisma. Naj torej vse presojajo v luči Božje besede in se bodo gotovo vzdržali napihovanja drug proti drugemu, kar se pri njih pogosto dogaja (v. 18.19; 5,2; 13,4). Kasneje bo zapisal, da *spoznanje napihuje, ljubezen pa gradi* (8,1).

7 Pavel nadaljuje govor s tremi retoričnimi vprašanji (*diatribē*), ki segajo teološko daleč prek konkretne situacije Korinčanov in ki že nakazujejo odgovor: *Kdo te presoja?* Končno je samo Bog tisti, ki lahko presoja tako oznanjevalca kakor poslušalca oznanila, človeško presojanje pa je zelo omejeno. Lahko pa v vprašanju slišimo tudi povabilo, naj pravilno *presojajo oz. razločujejo* (*diakrínō*). Pravo razločevanje je mogoče samo v eshatološki perspektivi (v. 5). Z vprašanjem *Kaj pa imaš, česar bi ne prejel?* (v. 7) lahko Pavel konkretno misli na dar vere in darove milosti, s katerimi so bili obdarjeni Korinčani (pg. 12–14). V širšem pomenu pa Pavel tu razkrije svojo teologijo milosti, ki se kaže skozi vsa njegova pisma, ko graja napuh in samozadostnost, ko ljudje spričo darov pozabijo na Darovalca (prim. Rim 1,19–23).

8 Retorično spraševanje dobiva postopoma vedno bolj ironično obliko. Na tri vprašanja v prejšnji vrstici odgovarja s tremi ugotovitvami: *nasičeni ste ... obogateli ste ... zakraljevali ste*. V resnici so s Pavlovim oznanilom evangelija vse to obilje res doбили. A ker logike križa niso sprejeli in se navdihujejo nad modrosrjo in močjo sveta, je vse njihovo bogastvo in uspeh (kraljevanje) zgolj iluzija in prazno samozadovoljstvo. Če bi res sprejeli Kristusa, bi sprejeli tudi Pavla in bi skupaj »kraljevali«. Jasno je, da Pavel pri tem razlikuje med pravim in nepravim bogastvom, med pravim in nepravim kraljevanjem. Šele pred Pilatom se je Kristus razodel kot kraj (Jn 19).

38 Lahko gre tudi za opombo prepisovalca, ki je pomotoma ostala v tekstu, s katero daje napotke drugemu prepisovalcu, naj ne piše prek roba (Collins 1999, 180).

9 Pavel tukaj predstavi apostolsko službo na zelo dramatičen način (*pathos*). Uporablja podobe iz teatra, ki so Korinčanom znane in priljubljene. Biti od vseh zadnji, stati na pragu smrti, vsem izpostavljen kot na *predstavi (theatron)*, je brdtko in tudi človek takšnih herojskih kreposti, kot je bil Pavel, bi to brez popolne zadržanosti v Bogu težko prenesel. Apostolova pot je pot križa, križ pa je v človeških očeh ponižanje in trpljenje. Pavel ima zelo živo izkušnjo, kaj se dogaja v rimsko-grških teatrah, saj piše pismo iz Efeza, ki je imel eno največjih antičnih gledališč, kjer je bilo prostora za 25.000 gledalcev. Ve, kako se počuti igralec ali gladiator, ki je prepuščen navdušenju ali besu podivjane množice (prim. Apd 19,23-40). Ko igra predstavo svojega življenja, stoji sam pred svetom, angeli in ljudmi. Tudi če je ta retorična figura trojice vzeta iz apokaliptične literature, Pavel s tem ne pokaže samo retorične spretnosti, ampak tudi resnično osebno pretresenost.

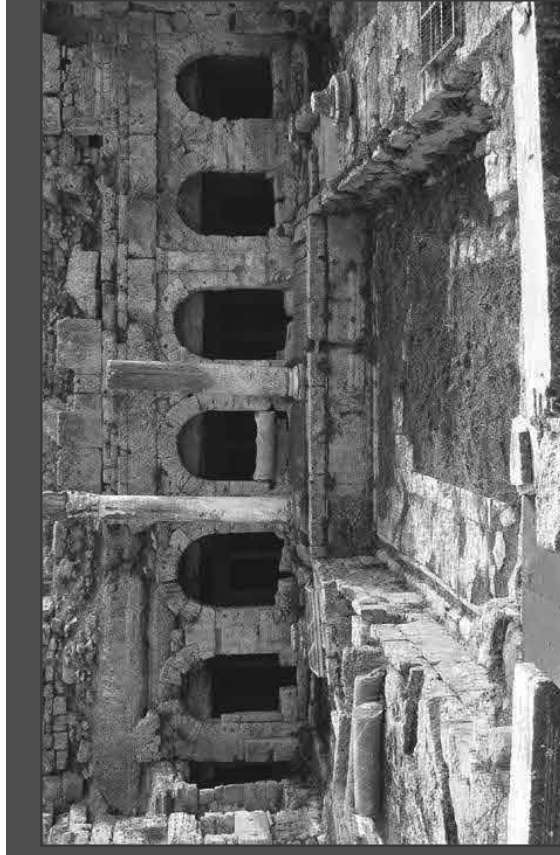
10 Naslednja retorična trojica se pojavi, ko Pavel ponovno uvede tematiko norcev in modrecev, slabotnih in močnih, slavnih in zaničevanih, ki jo je predstavil na začetku (1,18-28). S tremi antitečnimi paralelizmi predstavi kontrast med perspektivo Božje modrosti in perspektivo modrosti sveta. Tudi tokrat gre za ironični način govorjenja, ki naj bi poslušalcem odprl oči, da bi prepoznali nesmiselnost svojega sprenevedanja. Krišćanstvo brez križa je zgolj predstava, ki ne zdrži resnega preizkusa. Še več, gre za bogoskrunstvo, kolikor se s Kristusom samo ponasajo, iz njega pa ne živijo, kar morda želi povedati z antitezo: *mi novi zaradi (día) Kristusá, vi pa v (en) Kristusu razumini*.³⁹

11-13 Temu ponovno sledijo trije pari težkih izkušenj apostolskega trpljenja, ki sežejo *prav do te ure (achri tés arti hóras)*, s čimer doseže stopnjevanje svoj dramatični vrhunec. Izrazi, kot so *lačni in žejni, goli in pretepeni, brez doma ... izčrpani*, za Pavla niso samo retorično sredstvo, s katerim bi ganil poslušalce, ampak nosijo pečat njegove osebne izkušnje, ki jo bo podrobneje razložil, ko bo v naslednjem pismu Korinčanom spregovoril o trpljenju, ki spremlja njegovo apostolsko dejavnost, in o trnu, ki ga čuti v svojem mesu (2 Kor 11,23-33; 12,7-9). Ko je Gospoda prosil, naj mu bo odvzet, je zaslišal: *Dovolj ti je moja milost, moč se namreč v slabotnosti izpopolnjuje*. (2 Kor 12,9) Prav na izkustvo iz Efeza, od koder piše to pismo, se nanaša tudi njegova najbolj črnogleda izjava o stiski, ki nas je zadela v Aziji, da *smo bili čezmerno in prek moči obreženi, tako da smo zdvojnili celo nad življenjem*. (2 Kor 1,8) A zaveda se, da ima njegovo trpljenje globok smisel za Cerkev in za njegovo poslanstvo, kar dokazujejo izrazi v naslednji trojici: *sramotijo l blagoslovljamo; preganjajo l prenasčamo; obrekujejo l molimo* (v. 12b-13a).

39 Predlog en lahko prevajamo kot v ali s. Tako v frazi kot v celotnem stavku je slutiti Pavlov očitek, da želijo Korinčani s Kristusom samo doseči dolocene privilegije zase.

Apostol kot oče (4,14-21)

- 14 *Ne pišem vam tega, da bi vas sramotil, ampak da vas kot svoje ljube otroke svarim.*
- 15 *Čprav bi imeli na tisoče vzgojiteljev v Kristusu, pa nimate mnogo očetov: v Kristusu Jezusu sem vas namreč po evangeliju jaz rodil.*
- 16 *Rotim vas torej, postanite moji posnemovalci.*
- 17 *Zato sem vam poslal Timoteja, ki je moj ljubi in zvesti otrok v Gospodu; on vas bo spomnil na moja pta, ki so v Kristusu Jezusu, kakor učim povsod, v vsaki Cerkvi.*
- 18 *Nekateri so postali prevzetni, kakor da me ne bo k vam.*
- 19 *Prisel pa bom prav kmalu k vam, če bo Gospod hotel. Tedaj ne bom spoznal besed prevzetnežev, ampak moč.*
- 20 *Božje kraljestvo namreč ni v besedi, ampak v moči.*
- 21 *Kaj bočete? Naj pridem k vam s palico ali z ljubeznijo in z dubom krotkosti?*

Mestni vodnjak, ki ga je napajal studenec Pejena. Voda je iz podzemnih izvirov na griču Akrokorint tekla pod mesto v podzemne rezervoarje z ogromno kapaciteto. Vodnjak je bil najbolj pomemben vir pitne vode v mestu. Ime je dobil po svoji zaščitnici nimfi Pejeni, saj naj bi po mitološkem izročilu nastal iz njenih solza.

Vir: kevanthakaren.net

14-16 Pavel se v tem odlomku predstavi kot ljubeči oče, ki vzgaja tudi trdo, a ne želi prizadeti otrok. Njegov namen je poboljšanje, in ne osramotitev. Do skupnosti čuti posebno odgovornost, saj je njen ustanovitelj. Kar pomeni, da ni samo njihov *vzgojitelj* (*paidagōgus*), ampak ljubeči oče (*patēr*) (prim. 1 Tes 2,9-12; 2 Kor 6,11-13). S podobo očeta, ki rodi svoje otroke za Kristusa, veliko pove ne samo o svojem odnosu do njih, ampak tudi o teološki naravi sprejemanja vere. Vere ni mogoče sprejeti samo z razumom, človek ne postane veren z vzgojo. Prek razuma in vzgoje lahko morda postane religiozen, dober ali slab poznavalec vere, ne pa veren človek. Za vero se je treba *roditi* (*gennaō*). Za Pavla je to podoba krsta. Krist pa pomeni *biti pokopan s Kristusom v smrt ... in z njim stopiti na pot novega življenja* (Rim 6,4-6). V vero, ki pomeni *novo življenje*, lahko torej človek stopi samo prek smrti lastnega (navideznega) življenja in sprejetja Kristusovega. Pavel je prav v predhodnem odlomku dokazoval, da pri tem ne gre za neko duhovno-mistično izkušnjo, ampak za konkretno življenjsko predanost križanemu Kristusu. To je bila njegova vsakdanja pot apostola evangelija, zato je lahko Galačanom zelo jasno zapisal: *Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni.* (2,20) K tej izkušnji je hotel pripeljati tudi Korinčane, zato jim ni govoril z besedami modrosti, ampak z *besedo križa*; ni jim hotel oznaniti drugega kot samo *Jezusa Kristusa, in to križanega* (1,18; 2,2). In ko v tem trenutku trpi z njimi, se zaveda, da jih na ta način rojeva za Kristusa: *otroci moji, ki vas ponovno rojevam v bolečini, dokler ne bo v vas izoblikovan Kristus.* (Gal 4,19)

16 Pavel tukaj dokončno razkrije namen svojega nagovora Korinčanom, kar razkriva tudi slovesna retorična oblika: *Rotim vas torej, postanite moji posnemovalci.* Izraz *parakalō* uporabi samo še na začetku pisma (1,10), ko spregovori o prvem namenu pisma (da med njimi ne bi bilo razdorov), in na koncu, ko jih pozove, naj se podredijo voditelju (16,15). Po vsem tem, kar je povedal o sebi, so lahko spoznali, da se je ves izročil Kristusu. Zato jih lahko pozove, naj postanejo njegovi *posnemovalci* (*mimētai*), kar ponovi še v 11,1. Pavel je izrazu *mimētes*, ki ga petkrat uporabi v svojih pismih, dal svojski kristološki pomen. Sprejeti evangelij pomeni sprejeti Kristusa, zato poziva k *posnemanju* Kristusa (1 Tes 2,14; 2 Tes 3,7,9; 1 Kor 4,16; 11,1; Flp 3,17). Korinčani so dobro vedeli, o čem govori, saj so se Grki zelo navduševali nad idejo posnemanja velikih vzorov. Kristus pa ni mrtvi vzor ali ideja, temveč življenje, ki ga je treba sprejeti in živeti, kar pomeni posnemati. Tema se pokriva z evangeljskim imperativom *hoditi za njim*. Proces posnemanja omogoča Sveti Duh, kraj, kjer se ta odvija, pa je človekovo telo. V naslednjih dveh poglavjih bo Pavel razvil temo o *telesu* kot o primarnem *toposu*, v katerem postane posnemanje Kristusa konkretno. Prek telesa postaja Gospodova milost vidna tudi za modrost tega sveta. Pavel postane na neki način sam *topos* Božjega delovanja, zato lahko poziva, naj ga posnemajo.

17 Prav zaradi načela posnemanja Pavel Korinčanom ne pošilja samo svojega pisma, da bi ga brali, ker bi ga lahko ne razumeli prav, ampak ga pošilja po Timoteju. Timotej je bil sam zvest posnemovalec (*teknon – otrok*) svojega duhovnega očeta in bo lahko Korinčanom pričeval o Pavlovem življenju po Kristusovem evangeliju. Timotej se je pridružil Pavlu na njegovem misijonskem potovanju v Listro (Apd 16,1) in ga je spremljal skupaj s Silvanom na njegovem prvem obisku Korinta (2 Kor 1,1,19; Apd 18,5). Zato jim ga predstavi ne samo kot ljubljenega in zvestega sina, ampak tudi kot sebi enakega v Gospodu (16,10).

18-21 Ob koncu govora se apostol ponovno spomni na govorce nekaterih *prevzetnežev*, ki se napihujejo (*ephysiōbhēsan*) v svoji pameti in zaničujejo Pavla, češ da nima poguma, da bi še prišel v Korint. Pavel se izkaže zelo odločnega in napove svoj skorajšnji prihod ter namerava v Korintu celo prezimiti (16,6). Takrat se naj pokaže, čigave besede kaj veljajo: ali besede prevzetnežev ali *moč* (*dynamis*) Božjega kraljestva, ki ga on oznanja. Božjo moč omenja v 1,24; 2,5, zato lahko sklepamo, da je resnična moč Božjega kraljestva prav križ, ki ga imajo prevzetneži za norost, poklicani pa ga izkušajo kot resnično moč in modrost (1,24). Najprej se je ta moč izkazala prav v njihovem spreobrnjenju, ki je za vsakega bilo konkretni dogodek, ne zgolj beseda.

Miran 4